

SPRÁVY Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV

číslo 18, 2013

Obsah čísla	
Príhovor	3
Oznamy výboru SPS pri SAV	4
• 60 rokov existencie Parazitologického ústavu SAV v Košiciach (Branislav Peťko)	4
• 60 rokov Virologického ústavu SAV (Elena Kocianová)	7
• Slovenská parazitologická spoločnosť pri SAV – 20 rokov činnosti (Ivica Hromadová)	8
• Päťdesiate výročie založenia WAAVP (Pavol Dubinský)	11
• Jubilejný päťdesiaty ročník časopisu Helminthologia (Pavol Dubinský)	12
• Ceny SPS pri SAV za najlepšie vedecké práce mladých parazitológov za rok 2012 (Zuzana Vasilková)	13
• Správa o hospodárení SPS pri SAV v roku 2013 (Ľudmila Lapšanská)	13
Doktorandské štúdium v roku 2013 (Ivica Hromadová, Martina Miterpáková)	14
Zmena v platbe členských príspevkov	15
Aktivity členov SPS pri SAV v roku 2013	16
• 56. ročník Študentskej vedeckej konferencie ŠVOČ 2013, UVLF, Košice (Zuzana Hurníková)	16
• Konferencia „III. Labudove dni“, 24. – 25. 4. 2013 (Veronika Tarageľová)	16
• Medzinárodná konferencia o chorobách a ich surveillance – IMED 2013 (International Meeting on Emerging Diseases and Surveillance), Viedeň, Rakúsko (Daniela Antolová)	18
• 23. medzinárodná konferencia Svetovej asociácie pre pokrok vo veterinárnej parazitológii (WAAVP) (Marián Váradý)	19
• XXIII. Zjazd Poľskej parazitologickej spoločnosti (PTP) – aj so slovenskou účasťou (Martina Miterpáková)	20
• Seminár venovaný pamiatke akademika Boďu - očami porotkyne (Mária Goldová)	21
• Seminár venovaný pamiatke akademika Boďu - očami ocenennej účastníčky (Emília Vendeľová)	22
• 7. ročník Drobnicovho memoriálu (Michaela Dolinská)	23
• Študentská vedecká konferencia PriF UK 2013 (Elena Školníková)	24
• Nie je Tivoli ako Tivoli, alebo 8. európsky kongres tropickej medicíny a medzinárodného zdravia aj so slovenskou účasťou (Zuzana Hurníková)	26
• “Veľká čínska expedícia” (Eva Bazsalovicsová, Marta Špakulová)	27
• Mesačný študijný pobyt na univerzite Sapienza v Ríme, Taliansko (Bronislava Víchová)	29
• Stáž na Azabu univezite v Japonsku, september – november 2013 (Viliam Šnábel)	30
• Výskumná stáž, Würzburg, Nemecko (Emília Vendeľová)	32
• Za lososmi na Aljašku (Mikuláš Oros)	35
Významné ocenenia slovenských parazitológov v roku 2013	37
Jubilujúci členovia SPS pri SAV v roku 2013	38
• K významnému životnému jubileu RNDr. Eleny Kocianovej, DrSc. (František Ondriska)	39
• Doc. MVDr. Branislav Peťko, DrSc. - 60-ročný (Ingrid Papajová)	39
• Životné jubileum doc. MVDr. Márie Goldovej, PhD. (Zuzana Hurníková)	41
Kalendár budúcich parazitologických podujatí	41
Výzva na podávanie návrhov na Cenu SPS pri SAV za najlepšiu vedeckú prácu mladých parazitológov za rok 2013	42

Redakčná rada:

Martina Miterpáková – hlavná redaktorka

František Ondriska – redaktor

Zuzana Vasilková – redaktorka a grafická úprava

PRÍHOVOR

Milí kolegovia – parazitológovia,

po roku, ktorý ubehol neuveriteľne rýchlo, sa vám opäť pokúsime priblížiť aktivity členov Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV. Rok 2013 bol plný „okružných“ výročí – 60 rokov od svojho založenia si pripomínala Slovenská akadémia vied, rovnaké výročie oslavovali aj dve pracoviská, na ktorých je zamestnaná väčšina členov Spoločnosti – Parazitologický ústav SAV a Virologický ústav SAV. Oslavy týchto výročí sme mali možnosť sledovať vo viacerých médiách.

Aby významných výročí nebolo málo, aj naša Spoločnosť si tento rok pripomína 20-te výročie od svojho vzniku (viď. príspevok v tomto čísle Správ). Svoju činnosť predstavila SPS pri SAV aj v rámci brožúry a CD, ktoré boli vydané Radou slovenských vedeckých spoločností (RSVS) k výročiu založenia SAV. RSVS organizovala aj v roku 2013 tradičnú jarnú a jesennú konferenciu, ktoré sa tento rok niesli v duchu histórie vzniku vedeckých spoločností. Na jarnú konferenciu prijali pozvanie bývalí predsedovia SAV, profesori Ladislav Macho, Branislav Lichardus a Štefan Luby. Na pozadí dynamických a rýchlo sa meniacich „porevolučných“ udalostí po roku 1989 sa snažili priblížiť dlhoročné snahy Predsedníctva obhájiť pevnú pozíciu SAV v kontexte slovenskej vedy ako aj úsilie Predsedníctva SAV podporovať činnosť vedeckých spoločností pri SAV. Na tejto konferencii dostala naša Spoločnosť, ako jedna z mála, priestor predstaviť svoju činnosť. Za túto možnosť a dôveru by som rada poďakovala Dr. Krúpovi, predsedovi RSVS.

Tento rok si pripomíname storočnicu významného parazitológa, akademika Jána Hovorku. Jeho život a dielo budú predstavené na konferencii Infekčné a parazitárne choroby zvierat v septembri 2014, ktorú organizuje Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach.

Slovenská parazitologická spoločnosť je v roku 2014 hlavným organizátorom tzv. Slovenských a českých parazitologických dní, pri organizovaní ktorých sa ako hlavný organizátor striedajú v dvojročných intervaloch SPS a ČPS. Po súhlase členov oboch výborov sme sa rozhodli rozšíriť toto podujatie a prizvať aj kolegov z Poľska a Maďarska. Veríme, že pripravovaný „V4 Parasitological Meeting – Parasites in the Heart of Europe“ bude skvelou príležitosťou oboznámiť sa s aplikovaným aj základným parazitologickým výskumom v susedných krajinách, utužiť existujúce a nadviazať nové spolupráce.

V roku 2014 sa pripravuje transformácia Slovenskej akadémie vied, avizované sú zmeny v organizačnej štruktúre aj forme hospodárenia Akadémie. Dotkne sa to veľkej časti členov SPS z pracovísk SAV. Aj keď sme si už v podstate zvykli, že väčšina zmien za posledných 20 rokov nás zavalila ešte väčšou byrokraciou a ubrala nám čas na „normálnu“ prácu, snáď si môžeme všetci vzájomne zapriať, aby plánované zmeny priniesli v konečnom dôsledku čo najviac pozitív.

Tešíme sa na stretnutia v roku 2014,

Ivica Hromadová

OZNAMY VÝBORU SPS PRI SAV

60 rokov existencie Parazitologického ústavu SAV v Košiciach

V živote vedeckého pracoviska, podobne ako v živote človeka, sú výročia, ktoré v nás evokujú potrebu zastavenia a obzretia sa na vykonané dielo. Okrúhle výročia ako 30 či 40, sú rokmi mladosti, elánu a chuti stavať a tvoriť. Pri 50-ke sa už obzrieme dozadu a bilancujeme, čo sme za polstoročie urobili. Tešia nás pozitívne výsledky a chválime sa úspechmi. Teraz prichádza 60-ka, 60-te výročie ústavu, ale aj Slovenskej akadémie vied. Tá ma už nádych vážnosti, hrdosti a úcty, ale aj vďačnosti tým, ktorí tieto hodnoty vytvorili alebo pomohli pri ich realizácii.

Za úspechmi sú vždy ľudia, ich práca, tvorivosť a nápady. Prvá naša spomienka patrí zakladateľovi ústavu, akademikovi Jánovi Hovorkovi, ktorý ukázal cestu helmintologického výskumu. Povzbudzoval tvorivosť ľudí, podporoval talenty a formoval vedecké osobnosti, ktoré naplnili jeho odkaz. Právom mu patrí naše úprimné poďakovanie in memoriam. 9. februára 2014 uplynie storočnica jeho nedožitého narodenia. Druhou významnou osobnosťou ústavu je profesor Pavol Dubinský. Prevzal vedenie a odkaz akademika Hovorku na ďalších 20 rokov a vybudoval pevné základy parazitologického výskumu, ktoré nám umožnili úspešne sa uchádzať o domáce i medzinárodné projekty. Tie úročíme aj v súčasnosti a prostredníctvom štrukturálnych fondov EÚ budujeme modernú infraštruktúru.

Od založenia ústavu prešlo šesť desaťročí. To, čo sme doteraz vnímali ako prítomnosť, či už cez vlastné zážitky alebo spomienky našich predchodcov – pamätníkov histórie ústavu, to sa postupne stáva vzdialenou minulosťou.

Prvých štyridsať rokov histórie malo pracovisko názov Helmintologický ústav SAV. Jeho zrod siaha do obdobia povojnového formovania novodobej slovenskej vedy. Naliehavosť riešenia problémov v zdravotníctve aj v poľnohospodárstve urýchlila vznik špecializovaného pracoviska – Helmintologického laboratória SAV v Košiciach. Stalo sa tak dňa 1. januára 1953. Jeho zakladateľ, prof. Ján Hovorka, neskorší akademik ČSAV a SAV, zúročil svoje skúsenosti z organizovania parazitologického výskumu na Vysokej škole poľnohospodárskeho a lesného inžinierstva, i na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach, a v rámci novozaloženej Slovenskej akadémie vied vytvoril samostatné pracovisko základného výskumu v helmintológii. O dva roky neskôr bolo laboratórium premenované na Helmintologický ústav SAV.

Za prvých desať rokov činnosti ústavu boli získané významné poznatky o faune helmintov človeka, hospodárskych a voľne žijúcich zvierat a rastlín na Slovensku, ale aj v susedných krajinách. Výsledky výskumu výrazne prispeli k skvalitneniu mnohých preventívnych a liečebných postupov v humánnej medicíne aj v poľnohospodárstve.

Impulzom pre ďalší rozvoj ústavu a rozšírenie výskumných smerov bolo presťahovanie sa do novej budovy na Hlinkovej ulici v roku 1963. Po prvých 25

rokoch, v r. 1977 organizačnú štruktúru Helmintologického ústavu SAV tvorilo 5 vedeckých oddelení, Útvar vedecko-technických informácií, Múzeum helmintov, Sekretariát riaditeľa a pomocné služby a Kabinet histórie ústavu.

Pracovníci Helmintologického ústavu SAV komplexne zapíňali biele miesta výskumu parazitov na Slovensku a súčasne hľadali spôsoby boja s tými druhmi, ktoré vyvolávajú choroby u ľudí, zvierat a dokonca aj rastlín. Ústav rástol personálne a zvyšovala sa vedecká erudícia jeho pracovníkov. V tomto období mal ústav 70 zamestnancov, z ktorých 6 boli doktori vied: prof. J. Hovorka (1966), Dr. R. Špaldonová (1973) ako dlhoročná vedúca oddelenia experimentálnej farmakológie; doc. I. Zmoray (1973), dlhoročný zástupca riaditeľa v období Helmintologického ústavu; doc. J. Čorba (1978), neskorší zástupca riaditeľa v období Parazitologického ústavu; Dr. R. Švarc (1979) a prof. P. Dubinský (1983).

Táto organizačná štruktúra ústavu v podstate pretrvala až do roku 1990, kedy zásadné celospoločenské politické a hospodárske zmeny priniesli radikálny obrat v Slovenskej akadémii vied i v živote ústavu. Už krátko pred tým, v roku 1988, došlo odchodom akademika Hovorku do dôchodku k zmene vo vedení ústavu, kedy sa novým riaditeľom stal prof. MVDr. Pavol Dubinský, DrSc., ktorý túto funkciu zastával do r. 2007. V období niekoľkých rokov sa znížil počet zamestnancov o viac ako tretinu, na druhej strane však postupne rástol počet vedeckých publikácií v kvalitných periodikách, v súlade s trendom zvyšovania úrovne výskumu v SAV. Pozitívne sa v systémových zmenách prejavilo vytvorenie nového voleného orgánu, vedeckej rady ústavu. Prvá vedecká rada bola zvolená v roku 1990 a jej predsedom bol Ing. J. K. Macko, CSc.

Koncom roka 1992, pri bilancovaní štyridsaťročnej činnosti Helmintologického ústavu, navrhla vedecká rada rozšírenie vedeckého zamerania na celú oblasť parazitológie, zahŕňajúcu okrem helmintológie aj parazitózy protozoárnej a inej etiológie. Formálne bola táto zmena zakotvená v novom názve ústavu a po schválení Predsedníctvom SAV bolo od 1. apríla 1993 pracovisko premenované na Parazitologický ústav SAV. V súlade so svetovými trendmi sa rozšíril výskum závažných parazitozoonóz o echinokokózu, trichinelózu, toxokarózu, komplexne sa začali skúmať choroby s prírodnou ohniskovosťou, najmä lymská borélióza a iné, začal sa výskum vplyvu antropických faktorov na parazity a parazitohostiteľské vzťahy. Nosnými smermi naďalej ostala systematika a ekoló-

gia živočíšnych a rastlinných parazitov, ako aj oblasť experimentálnej farmakológie s výskumom rezistencie parazitov na liečivá s vývojom nových antiparazitík, kde je účinná látka viazaná na biologické nosiče. Širšie zameranie ústavu smerom k prenosu poznatkov do praxe umožnili aj nové priestory v zrekonštruovanej budove na Puškinovej ulici, ktorú sme dostali od Mesta Košice v r. 1991. V súčasnosti je sídlom Aplikačného centra pre ochranu ľudí, zvierat a rastlín pred parazitmi. V roku 2010 bolo k ústavu pričlenené detašované pracovisko Ústavu zoológie SAV na Löfflerovej ulici, ktoré dlhodobo spolupracovalo s našim ústavom na viacerých spoločných projektoch.

Náš ústav sa aktívne podieľa na skvalitňovaní životného prostredia pre obyvateľov a návštevníkov Košíc a Košického kraja, ktoré sú známe veľkou plochou lesov a lesoparkov. Dlhodobo monitorujeme výskyt kliešťov a chorôb, ktoré prenášajú, monitorujeme výskyt zárodkov parazitov psov a mačiek v detských pieskoviskách v mestách i rekreačných oblastiach. Pre podporu výskumu ústavov SAV v KSK bola v r. 2007 podpísaná dohoda o spolupráci medzi SAV a KSK.

Poznatky odovzdávame príslušným inštitúciám, popularizujeme širokej verejnosti. Vysoko si vážime, že vedenie mesta Košice a poslanci mestského zastupiteľstva ocenili viacerých našich výskumných pracovníkov mestskými vyznamenaniami. Významné výsledky pracovníkov ústavu boli ocenené aj Predsedníctvom SAV a inými domácimi i zahraničnými inštitúciami, ktoré uvádzame v aktuálnej publikácii.

Významné úspechy na poli vedy, prenosu poznatkov do praxe a popularizácii vedy dosahujú naši mladí vedci. Sme na nich hrdí, pretože už za niekoľko rokov vedeckého bádania získali svetové výsledky, za ktoré dostali aj tie najvyššie domáce ocenenia.

Ústav v ostatných 5 rokoch v rámci 8 projektov štrukturálnych fondov EÚ a podpory Predsedníctva SAV zrekonštruoval hlavnú budovu, inovoval laboratóriá a vybavil ich modernými prístrojmi. Výsledkom sú tri Centrá excelentnosti (pre parazitológiu, pre nákazy zvierat a zoonózy a pre biologické metódy ochrany lesa), ďalej Aplikačné centrum pre ochranu ľudí, zvierat a rastlín pred parazitmi i Výskumno-vzdelávacie parazitologické centrum SAV.

Parazitologický ústav si v posledných dvadsiatich rokoch upevnil svoje miesto medzi výskumnými organizáciami na Slovensku. V rámci SAV sa úspešne akreditoval, naposledy v r. 2012 v najvyššom stupni, k čomu okrem dobrej publikačnej činnosti dopomohla aj orientácia na medzinárodnú spoluprácu a získanie

medzinárodných grantov SAV, NATO, UNESCO, COST a grantov 5., 6. a 7. rámcového programu EÚ.

Počas svojej 60- ročnej histórie ústav vychoval 112 pracovníkov s vedeckou hodnosťou CSc. a PhD., 14 jeho pracovníkov získalo hodnosť doktora vied. Od r. 1993 ho získali Ing. M. Sabová (1993), Dr. M. Ryboš (1995), Dr. V. Hanzelová (2000), Dr. M. Špakulová (2003), Dr. M. Várady (2003), doc. M. Stanko (2007), Ing. K. Reiterová (2011) a doc. B. Peťko (2011). Ústav bol organizátorom, alebo spoluorganizátorom medzinárodných vedeckých konferencií, medzi ktorými významné miesto zaujíma 10 medzinárodných helmintologických sympózií. Už 50 rokov ústav vydáva medzinárodný časopis *Helminthologia*.

V jubilejnom roku má ústav 39 vedeckých pracovníkov (z ktorých sú 2 profesori a 3 docenti, 7 pracovníkov má titul DrSc. a 32 titul CSc. alebo PhD.), 3 odborných pracovníkov, 7 technických a 3 ostatných pracovníkov. Tí sú organizačne začlenení do 5 vedeckých oddelení, knižnice, redakcie časopisu *Helminthologia* a sekretariátu riaditeľa. Súčasťou organizačnej štruktúry sú aj spomínané Aplikačné centrum a Výskumno-vzdelávacie parazitologické centrum SAV.

Tieto významné úspechy by sme nedosiahli bez osobného vkladu zamestnancov, bez spolupráce, podpory a pomoci mnohých inštitúcií a organizácií. Preto sa ako prvým chceme poďakovať súčasným a bývalým zamestnancom Parazitologického i Helmintologického ústavu SAV, ktorí tu zanechali svoj „odtlačok“ rúk a umu vo forme publikácií, záverečných správ, prednášok, či technického vybavenia.

Pri príležitosti 60-ého výročia založenia PaÚ SAV jeho terajší riaditeľ doc. MVDr. B. Peťko, DrSc. ďakuje svojmu predchodcovi prof. MVDr. P. Dubinskému, DrSc, za energiu a roky venované budovaniu PaÚ SAV

Naša vďaka patrí aj zriaďovateľovi, Predsedníctvu Slovenskej akadémie vied za podporu a porozumenie počas celej histórie ústavu, za nedávnu podporu pri

rekonštrukcii budovy, za pomoc pri implementácii projektov štrukturálnych fondov, za uznania i mnohé ocenenia našej práce.

Rovnako 60-ročnú históriu má aj spolupráca s Univerzitou veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach. Zakladateľ ústavu, akademik Ján Hovorka bol aj prvým rektorom vtedajšej Vysokej školy veterinárskej a mnohí jej absolventi pokračovali vo vedeckej výchove, alebo neskôr v doktorandskom štúdiu na ústave. Výpočet oblastí našej spolupráce je naozaj široký. Je to predovšetkým účasť v pregraduálnej výchove, v školiteľstve diplomových prác, v rôznych komisiách, v realizácii spoločných projektov a ďalších činnostiach. Približne 40% vysokoškolských pracovníkov sú alebo boli za 60 ročnú spoločnú históriu absolventmi tejto univerzity, traja vedeckí pracovníci boli na nej habilitovaní a jeden inaugurovaný. Sme partneri v dvoch centrách excelentnosti.

Naša spolupráca s Univerzitou Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach je nemenej aktívna. Takmer štvrtina vedeckých pracovníkov ústavu sú absolventi Prírodovedeckej fakulty UPJŠ. Fakulta nám vytvorila priestor pre pedagogické aktivity, umožňuje nám viesť bakalárske a diplomové práce, máme spoločné výskumné projekty.

Univerzita Komenského v Bratislave, jej Prírodovedecká a Lekárska fakulta sú tak isto našimi spolupracujúcimi organizáciami už od prvých rokov existencie ústavu. Dovolím si osobne poďakovať profesorovi Gustávovi Čatárovi z LF UK za dlhoročnú spoluprácu a priateľstvo. Naším partnerom je Ústav epidemiológie LF UK, kde osobné poďakovanie patrí prof. Bakosovi, doc. Bazovskej a in memoriam prof. Kmetymu za podporu výskumu lymfkej boreliózy. Nemenej významné je partnerstvo s Prírodovedeckou fakultou UK v oblasti doktorandského štúdia, výskumných projektov, členstvách v rôznych komisiách a pedagogickej činnosti.

Ústav má zmysluplnú spoluprácu aj s VŠZaSP sv. Alžbety v Bratislave, Katolíckou univerzitou v Ružomberku, Slovenskou poľnohospodárskou univerzitou v Nitre, Technickými univerzitami v Košiciach i Zvolene a ďalšími univerzitami. Zástupcom týchto inštitúcií ďakujeme za plodnú spoluprácu.

Ďalšími osobnosťami, ktorým chceme poďakovať, sú pracovníci a riaditelia košických ústavov SAV, s ktorými sa delíme o naše problémy v Rade riaditeľov košických ústavov SAV. Vymieňame si dôležité informácie a skúsenosti, hľadáme spoločnú stratégiu, organizujeme podujatia, ako novoročné koncerty, semináre mladých a v ostatných rokoch diskutujeme o pripravovanej transformácii SAV.

V závere mi dovoľte poďakovať našim rodinám, rodičom, manželkám a manželom, partnerom, deťom, našim najbližším za veľké porozumenie a podporu našej práce. Práca vedca je nielen profesia, je to spôsob života. Platia tu iné hodnoty ako v bežnom materiálnom svete. Bez tejto podpory by sme len ťažko vybudovali ústav do dnešnej podoby, oveľa ťažšie znášali starosti, ale aj radosti vedeckého života. Vďaka Vám za Vašu podporu a porozumenie.

Branislav Peťko
súčasný riaditeľ PaÚ SAV

60 rokov Virologického ústavu SAV

V roku 1953 bol, okrem niekoľkých ďalších ústavov tvoriacich jadro dnešnej SAV, založený aj Virologický ústav, vtedy súčasť Československej akadémie vied, doteraz jediný fungujúci ústav zameraný na výskum vírusov a nimi spôsobovaných ochorení, a to aj v bývalom Československu.

Oslava 60-ty, ako to už zvyčajne býva, je akási rekapitulácia doteraz prežitého, aj keď v dimenziách ľudského života je dĺžka života iná ako je to v rovine istého prežitia nejakej inštitúcie, tým skôr vedeckej (ako sú napr. aj ústavy SAV). Stretnutie súčasných aj bývalých pracovníkov ústavu, ktorých sa na pozvanie úradujúceho riaditeľa MVDr. Juraja Kopáčka, DrSc, zišlo 16. mája 2013 v prednáškovej sále Virologického ústavu takmer 170, sa nieslo v slávnostnej atmosfére, o čom svedčila aj krásna výzdoba sály, a to jednak kvetinami ale aj perfektne naaranžovanými zákuskami na príľahlých stolíkoch umiestnených na dosah ruky. Prítomní si vypočuli prejavy súčasného riaditeľa o činnosti a dosiahnutých výsledkoch VÚ SAV za ostatných 10 rokov, vystúpenie bývalého riaditeľa prof. MUDr. Fedora Čiampora, DrSc. doplnené PP prezentáciou, ktorý poskytol nezvyčajný pohľad do histórie VÚ SAV zameraný najmä na nežijúcich zakladateľov ústavu. Realita ako aj nádej do budúcnosti boli obsiahnuté v príhovore staro-nového predsedu SAV prof. RNDr. Jaromira Pastoreka DrSc. Prog-

ram moderovala prof. RNDr. Sylvia Pastoreková, DrSc., jednotlivé slovné vystúpenia boli oživené hudobnými blokmi klasickej hudby, ktoré na elektronickom klavíri produkoval mladý klavirista Mgr. art. Ernest Mezei. Nasledovali gratulácie od vedúcich predstaviteľov, zväčša riaditeľov, spolupracujúcich ústavov SAV a univerzitných pracovísk. Niektorí boli priamo spriaznení s ústavom aj rodinne, ako napr. matka Dr. A. Breiera, doktorka Helena Líbiková, bola významnou zakladajúcou osobnosťou tohto ústavu, a tiež mama Dr. Križanovej tu bola dlhé roky vedeckou pracovníčkou. Po ukončení oficiálnej časti programu nechýbala ani recepcia od kateringovej spoločnosti a nakoniec spoločenská zábava s hudbou, samozrejme s diskdžokejom.

Z príležitosti jubilea VÚ SAV bola vydaná aj brožúrka, v ktorej sú v anglickom jazyku predstavené jednotlivé oddelenia a ich činnosti za posledných 5 rokov. Je obohatená fotografiami zo života ústavu v súčasnosti, ale aj z jeho začiatkov. Rekapitulácii činnosti ústavu bolo venované aj špeciálne číslo Acta Virologica (vol. 57, No. 2, pp 88 – 270, 2013), ktorého existencia je len o niečo mladšia (1957) ako samotný ústav. V jubilujúcom čísle je opublikovaných 18 článkov, ktoré sú vlastne súhrnmi výsledkov a vedeckých poznatkov, ktoré riešia jednotlivé oddelenia a boli získané hlavne v ostatných 10 rokoch. Týkajú sa vírusu chrípky a antivirálnej imunity, produkcii vakcín proti mumpsu a osýpkam, biologickej a patogenetickéj charakterizácii myšacieho gamaherpes vírusu, nevíremického prenosu kliešťami prenosných vírusov, biológii herpes vírusov. V rozsiahlom článku Update on Rickettsioses in Slovakia, je prezentovaná krátka história a opis nových trendov v štúdiu rickettsiológie, ako aj nové poznatky o variabilite, virulencii, genomike, detekcii a výskyte už popísaných aj nie celkom známych druhov rickettsií na Slovensku, čo je doložené aj mapkou výskytu rickettsií.

Keďže na Virologickom ústave už dlhé roky pracovne pôsobia aj členovia Slovenskej parazitologickej spoločnosti, rozhodli sme sa informovať aj ostatných nie len o významnom jubileu ale čiastočne aj o činnosti tejto významnej vedeckej inštitúcie.

Elena Kocianová

Slovenská parazitologická spoločnosť pri SAV – 20 rokov činnosti

Rok 2013 je z hľadiska „okruhlych výročí“ významným rokom. V tomto roku oslavovala Slovenská akadémia vied svoje 60-tiny, rovnako 60 rokov od založenia si pripomenuli aj pracoviská SAV, ktorých zamestnanci sú členmi Slovenskej parazitologickej spoločnosti – Parazitologický ústav a Virologický ústav. V roku 2013 má svoje okružle 20-te výročie vzniku aj Slovenská parazitologická spoločnosť pri SAV (SPS pri SAV).

Spoločnosť vznikla v roku 1993, kedy sa po vzniku samostatnej Slovenskej republiky rozdelila Československá parazitologická spoločnosť (ČSPS, vznikla v roku 1959) na Českú parazitologickú spoločnosť a Slovenskú parazitologickú spoločnosť. Jej zakladateľom, dlhoročným predsedom a doteraz veľmi aktívnym čestným členom bol pán profesor Pavol Dubinský. Vďaka cenným skúsenostiam s fungovaním a činnosťou ČSPS, ktoré mali členovia prvého výboru SPS, sa jej činnosť začala od začiatku rozvíjať rýchlym tempom. V jednotlivých obdobiach činnosti SPS bolo zloženie výboru SPS pri SAV nasledovné:

Výbor Slovenskej parazitologickej spoločnosti 1993 – 15.11.1996

Predseda:	doc. MVDr. Pavol Dubinský, DrSc.
Podpredseda:	prof. MUDr. Gustáv Čatár, DrSc.
Pokladník:	doc. MVDr. Valéria Letková, CSc.
Tajomník:	Ing. Marta Sabová, DrSc.
Členovia:	prof. Michal Valent, DrSc. doc. MVDr. Július Čorba, DrSc. RNDr. František Ondriska
Revízori:	RNDr. Tomislav Baniat MVDr. Dušan Rajský

Výbor Slovenskej parazitologickej spoločnosti 15.11.1996 – 29.9.1999

Predseda:	doc. MVDr. Pavol Dubinský, DrSc.
Podpredseda:	RNDr. František Ondriska
Pokladník:	doc. MVDr. Valéria Letková, CSc.
Tajomník:	doc. MVDr. Július Čorba, DrSc.
Členovia:	prof. MUDr. Gustáv Čatár, DrSc. prof. MUDr. Michal Valent, DrSc. RNDr. Tomislav Baniat
Revízori:	Prof. MUDr. Štefan Straka, DrSc. MVDr. Dušan Rajský

Výbor Slovenskej parazitologickej spoločnosti 29.9.1999 – 1.10.2002

Predseda:	doc. MVDr. Pavol Dubinský, DrSc.
Podpredseda:	RNDr. František Ondriska
Tajomník:	doc. MVDr. Július Čorba, DrSc.
Pokladník:	doc. MVDr. Valéria Letková, CSc.
Členovia:	prof. MVDr. Lýdia Čisláková, CSc. RNDr. Jozef Halgoš, DrSc. RNDr. Milan Labuda, DrSc.
Revízori:	prof. Michal Valent, DrSc. RNDr. Tomislav Baniat

Výbor Slovenskej parazitologickej spoločnosti 1.10. 2002-1.10.2005

Predseda:	prof. MVDr. Pavol Dubinský, DrSc.
Podpredseda:	RNDr. František Ondriska, PhD.
Tajomník:	doc. MVDr. Július Čorba, DrSc.
Pokladník:	doc. MVDr. Valéria Letková, CSc.
Členovia:	prof. MVDr. Lýdia Čisláková, CSc. RNDr. Milan Labuda, DrSc. MVDr. Branislav Peško, CSc.
Revízori:	prof. RNDr. Jozef Halgoš, DrSc. RNDr. Gabriela Koňáková RNDr. Samuel Velebný, CSc.

Výbor Slovenskej parazitologickej spoločnosti 1.10.2005-30.9.2008

Predseda:	prof. MVDr. Pavol Dubinský, DrSc.
Podpredseda:	RNDr. František Ondriska, PhD.
Tajomník:	doc. MVDr. Július Čorba, DrSc.
Pokladník:	prof. MVDr. Valéria Letková, CSc.
Členovia:	prof. MVDr. Lýdia Čisláková, CSc. RNDr. Milan Labuda, DrSc. MVDr. Branislav Peško, CSc.
Revízori:	RNDr. Samuel Velebný, CSc. prof. RNDr. Jozef Halgoš, DrSc. RNDr. Elena Kocianová, CSc.

Výbor Slovenskej parazitologickej spoločnosti 1.10.2008-18.4.2012

Predseda:	doc. MVDr. Branislav Peško, CSc.
Podpredseda:	doc. RNDr. František Ondriska, PhD.
Tajomník:	doc. RNDr. Michal Stanko, DrSc.
Pokladník:	prof. MVDr. Valéria Letková, CSc.
Členovia:	prof. MVDr. Lýdia Čisláková, CSc. RNDr. Elena Kocianová, DrSc. prof. RNDr. Jozef Halgoš, DrSc.
Revízori:	RNDr. Vladimíra Hanzelová, DrSc. RNDr. Ivica Hromadová, CSc. RNDr. Marta Špakulová, DrSc.

Výbor Slovenskej parazitologickej spoločnosti 18.4.2012-dodnes

Predseda:	RNDr. Ivica Hromadová, CSc.
Podpredseda:	doc. RNDr. František Ondriska, PhD.
Tajomník:	MVDr. Martina Miterpáková, PhD.
Pokladník:	MVDr. Zuzana Hurníková, PhD.
Členovia:	RNDr. Elena Kocianová, DrSc. Mgr. Veronika Tarageľová, PhD.
Revízori:	doc. RNDr. Michal Stanko, DrSc. MVDr. Daniela Antolová, PhD. RNDr. Mikuláš Oros, PhD. doc. MVDr. Branislav Peško, DrSc.

Podľa stanov Spoločnosti „Slovenská parazitologická spoločnosť je dobrovoľné občianske združenie vedeckých, vedecko-pedagogických a odborných pracovníkov odboru parazitológie. Jej účelom je podieľať sa na rozvoji a zvyšovaní úrovne odboru parazitológie v Slovenskej republike, na koncepcnej a prognostickej

činnosti, ako aj na propagácii a realizácii výsledkov vedecko-výskumnej činnosti v praxi“. Najefektívnejším spôsobom, ako sprostredkovať výsledky výskumu slovenských parazitológov doma aj v zahraničí, je výmena vedeckých informácií a praktických skúseností počas vedeckých podujatí, seminárov, workshopov a konferencií. SPS sa ako spoluorganizátor alebo hlavný organizátor podieľala na príprave viacerých domácich aj zahraničných vedeckých podujatí. Je členom Európskej federácie parazitológov a Svetovej federácie parazitológov. Európska Federácia Parazitológov (EFP, European Federation of Parasitologists) organizuje v rôznych európskych mestách v pravidelných štvorročných intervaloch vedecké kongresy, tzv. European Multicolloquium of Parasitology (EMOP). Počas nich sa predseda spoločnosti, respektíve člen výboru SPS pri SAV zúčastňuje stretnutí národných parazitologických spoločností, ktoré volia nový výbor, podieľajú sa na tvorbe koncepcií fungovania EFP a plánovaní budúcich EMOP konferencií. SPS pri SAV ako súčasť Svetovej federácie parazitológov (World Federation of Parasitologists) je oficiálnym spoluorganizátorom aj pravidelných vedeckých kongresov ICOPA – International Congress of Parasitology, ktoré sa podobne ako EMOP mítingy organizujú v rôznych svetových metropolách každé 4 roky, oproti EMOP konferenciám s dvojročným posunom.

Slovenská parazitologická spoločnosť organizovala desať Medzinárodných helmintologických sympózií (Košice, Štrbské Pleso, Stará Lesná), na ktorých sa pravidelne v štvorročných intervaloch stretávali významné osobnosti rôznych oblastí výskumu helmintov z celého sveta. Posledný, desiaty ročník Medzinárodného helmintologického sympózia sa konal v roku 2007 v Kongresovom centre Academia v Starej Lesnej.

V úzkej spolupráci s Českou parazitologickou spoločnosťou (ČPS) Slovenská parazitologická spoločnosť organizovala desať konferencií nazývaných České a slovenské, resp. Slovenské a české parazitologické dni, ktoré sa konajú každé dva roky, pričom sa ČPS a SPS ako organizátori pravidelne striedajú. Prvý ročník sa konal v roku 1994 v Starej Myjave a organizátorom bola SPS pri SAV, druhý ročník organizovala ČPS v roku 1996 na Měříne, nasledovali Tále (1998; SPS), Srní (2000; ČPS), Stará Lesná (2002; SPS), Ostravice (2004; ČPS), Modra (2006; SPS), Sezimovo Ústí (2008; ČPS), Liptovský Ján (2010, SPS) a nakoniec zatiaľ posledný, desiaty ročník Parazitologických dní organizovali kolegovia z ČPS v Brne v roku 2012. V roku 2014 je plánovaný jedenásty ročník tohto podujatia, ktoré plánujú organizátori (SPS) opäť v Starej Lesnej.

Spoločnosť je spoluorganizátorom aj dvoch ďalších významných vedeckých podujatí, Prowázkových dní a Labudových dní. Prowázkove dni sa konajú vždy v Komárne v trojročných intervaloch. Podujatie je venované pamiatke významného mikrobiológa Dr. Stanislava Prowazeka. Hlavným organizátorom podujatia je Slovenská spoločnosť pre klinickú mikrobiológiu Slo-

venskej lekárskej spoločnosti. Za Slovenskú parazitologickú spoločnosť je v organizačnom výbore konferencie súčasný podpredseda a dlhoročný člen výboru spoločnosti, doc. RNDr. František Ondriska, PhD.

Labudové dni sú venované pamiatke významného slovenského biológa, virológa a medicínskeho zoológa, RNDr. Milana Labudu, DrSc. Hlavnými organizátormi podujatia sú Virologický ústav SAV v Bratislave, Ústav zoológie SAV v Bratislave a Parazitologický ústav SAV v Košiciach, podujatie sa organizuje v dvojročných intervaloch. Za Slovenskú parazitologickú spoločnosť je kľúčovou postavou organizačného výboru Labudových dní dlhoročná členka výboru spoločnosti, RNDr. Elena Kocianová, DrSc.

Od roku 1996 začali vychádzať v ročných intervaloch Správy SPS pri SAV, momentálne vyšlo 18. číslo Správ. Zámerom Správ je pravidelne informovať všetkých členov Spoločnosti o činnosti výboru, poskytovať reportáže kolegov z konferencií, terénnych expedícií, kurzov a seminárov, pripomínať si jubilejúcich členov spoločnosti, podávať výzvy a vyhlasovať víťazov súťaží poriadaných Spoločnosťou. Prispievateľom Správ môžu byť všetci členovia spoločnosti a ja by som touto cestou chcela poďakovať všetkým, ktorí pravidelne do Správ svojimi reportážami prispievajú. Najväčšia vďaka patrí zakladajúcim členom redakčnej rady Správ, prof. Dubinskému, doc. Čorbovi, Dr. Rybošovi a súčasnej redakčnej rade, Dr. Miterpákovovej, doc. Ondriskovi a Dr. Vasilkovej.

Stalo sa dobrým zvykom, pripomínať si významné životné jubileá členov Spoločnosti v Správach SPS. Dlhoročným členom výboru a aktívnym členom SPS sú pri tejto príležitosti venované laudácia. Sme veľmi radi, že zakladajúci členovia spoločnosti a dlhoroční aktívni členovia SPS sa so svojimi cennými radami vyplývajúcimi z ich skúseností radi podelia s mladšou generáciou parazitológov.

Významnú časť činnosti Slovenskej parazitologickej spoločnosti tvorí aj vzdelávanie študentov tretieho stupňa v oboroch Zoológia a Mikrobiológia (Prírodovedecká fakulta UK Bratislava), Infekčné a parazitárne choroby zvierat (Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie Košice), Verejné zdravotníctvo a Infekčné lekárstvo (Lekárska fakulta UPJŠ Košice). V akademickom roku 2012/2013 bolo v internej alebo externej forme doktorandského štúdia na Univerzite veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, Lekárskej fakulte UPJŠ v Košiciach a na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave 22 členov spoločnosti.

Spoločnosť sa snaží podporovať a pozitívne stimulovať mladú generáciu parazitológov a preto usporadúva počas vedeckého podujatia České a slovenské parazitologické dni/Slovenské a české parazitologické dni súťaž doktorandov, ktorých odborné prednášky hodnotí komisia zložená z popredných expertov v oblasti parazitológie z Čiech aj Slovenska.

Od roku 2001 vyhlasuje Spoločnosť súťaž pre mladých parazitológov do 35 rokov, ktorú môžu do súťaže

prihlásiť prvoautorský vedecký príspevok. Cieľom súťaže je ohodnotiť mladých vedeckých pracovníkov, ktorí publikujú výsledky svojej práce v medzinárodných periodikách evidovaných v CC databázach. V jednotlivých rokoch boli ohodnotení títo mladí parazitológovia:

2001

Emília Dvorožňáková a kol.: *Toxocara canis*: immune response after infection and immunization.

2001

Ivica Kráľová-Hromadová a kol.: Glycerol kinase of *Trypanosoma brucei*. Cloning, molecular characterization and mutagenesis.

2002

Markéta Derdáková a kol.: Genetic variability within *Borrelia burgdorferi* sensu lato genospecies established by PCR-single-strand conformation polymorphism analysis of the *rrfA-rrlB* intergenic spacer in *Ixodes ricinus* ticks from the Czech Republic.

2003

1. miesto Gabriela Ditteová a kol.: Modulation of liver fibrosis and pathophysiological changes in mice infected with *Mesocestoides corti* (*M. vogae*) after administration of glucan and liposomized glucan in combination with vitamin.

2. miesto Vladimír Dudiňák a kol.: The life cycle and seasonal changes in the occurrence of *Pomphorhynchus laevis* (Palaeacanthocephala, Pomphorhynchidae) in a small isolated lake.

3. miesto Martina Miterpáková a kol.: Spatial and temporal analysis of the *Echinococcus multilocularis* occurrence in the Slovak Republic.

2004

1. miesto Markéta Derdáková a kol.: Interaction and transmission of two *Borrelia burgdorferi* sensu stricto strains in a tick-rodent maintenance system.

2. miesto Mikuláš Oros a kol.: The cestode *Atractolytocestus huronensis* (Caryophyllidea) continues to spread in Europe: new data on the helminth parasite of the common carp.

3. miesto Lenka Košuthová a kol.: First record of *Nippotaenia mogurndae* Yamaguti and Miyata, 1940 (Cestoda: Nippotaeniidae) a parasite of *Percottus glenii* Dybowski, 1877, from Europe.

2005

1. miesto Marta Bombarová a kol.: A karyotype of *Nippotaenia mogurndae*: the first cytogenetic data within the order Nippotaeniidae (Cestoda).

2. miesto Vladimír Dudiňák a kol.: A survey of helminth species originally described from the territory of Slovakia supplemented by a list of the type material deposited in the East Slovakian Museum (Východoslovenské múzeum) in Košice.

3. miesto Dana Čerňanská a kol.: The occurrence of sheep gastrointestinal parasites in the Slovak Republic.

2006

1. miesto Daniela Lenčáková a kol.: Prevalence of *Borrelia burgdorferi* s.l. Osp.A types in *Ixodes ricinus* ticks from selected localities in Slovakia and Poland.

2. miesto Eva Špitalská a kol.: Ticks (Ixodidae) from passerine birds in the Carpathian region.

2007

1. miesto Marta Bombarová a kol.: Divergent location of ribosomal genes in chromosomes of fish thorny-headed worms, *Pomphorhynchus laevis* and *Pomphorhynchus tereticollis* (Acanthocephala).

2. miesto Mikuláš Oros a kol.: The morphology and systematic status of *Khawia rossitensis* (Szidat, 1937) and *K. parva* (Zmееv, 1936) Cestoda: Caryophyllidea), parasites of cyprinid fishes.

3. miesto Marek Renčo a kol.: The effect of five composts of different origin on the survival and reproduction of *Globodera rostochiensis*.

2011

1. miesto Eva Bazsaloviczová a kol.: Population study of *Atractolytocestus huronensis* (Cestoda: Caryophyllidea), an invasive parasite of common carp introduced to Europe: mitochondrial *cox1* haplotypes and intragenomic ribosomal ITS2 variants.

2. miesto Peter Šalamún a kol.: Nematode community structure in the vicinity of a metallurgical factory.

3. miesto Katarína Štefanidesová a kol.: *Anaplasma phagocytophilum* and other tick-borne bacteria in wild animals in western Slovakia.

2012

1. miesto Tímea Brázová a kol.: Bioaccumulation of six PCB indicator congeners in a heavily polluted water reservoir in Eastern Slovakia: tissue-specific distribution in fish and their parasites.

2. miesto Eva Bazsaloviczová a kol.: Molecular characterization of *Atractolytocestus sagittatus* (Cestoda: Caryophyllidea), monozoic parasite of common carp, and its differentiation from the invasive species *Atractolytocestus huronensis*.

3. miesto Peter Šalamún a kol.: Nematodes as bioindicators of soil degradation due to heavy metals.

Dvadsať rokov činnosti Spoločnosti nie je možné zhrnúť na pár stránkach textu. Vedecké podujatia a semináre, organizované spoločnosťou, ale aj množstvo neformálnych stretnutí kolegov z rôznych odvetví parazitológie svedčia o tom, že Spoločnosť má svoj význam. Záverom patrí veľká vďaka tým, ktorí stáli pri zrode spoločnosti, dlhé roky pre ňu pracovali a vďaka odovzdali svoje skúsenosti mladším kolegom. Som veľmi rada, že aj dnes, napriek mnohým každodenným problémom, často byrokra-

tickým, sú vo výbore ľudia, ktorým na spoločnosti záleží a s nadšením sa podieľajú na činnosti a aktivitách SPS. Poprajme si na záver do ďalšej desaťročnice SPS veľa členov, študentov aj odborníkov z rôznych odvetví základného aj aplikovaného výskumu z oboru parazitológie, ktorým

Spoločnosť umožní spoločne sa stretávať, vymieňať si ako pracovné skúsenosti tak aj poskytovať možnosť osobných a často i priateľských kontaktov.

Ivica Hromadová

Päťdesiate výročie založenia WAAVP

V tomto roku oslavuje WAAVP (World Association for the Advancement of Veterinary Parasitology) 50. výročie založenia. O tomto výročí hovoril prof. J. Eckert pri otvorení 24. medzinárodnej konferencie WAAVP, ktorá sa konala v dňoch 25. – 29. augusta 2013 v Perthe, Austrália.

Myšlienka založiť túto spoločnosť vznikla na Svetovom veterinárnom kongrese (SVK) v Madride roku 1959. Na nasledujúcom SVK v Hannoveri sa stretlo 16. augusta 1963 24 účastníkov kongresu a bol ustanovený výbor spoločnosti, ktorej zakladajúcim predsedom sa stal E. J. L. Soulsby a viceprezidentmi prof. K. Enigh z Nemecka a prof. R. D. Turk z USA. WAAVP je pridruženým členom Svetovej veterinárnej spoločnosti.

Prvá WAAVP konferencia sa konala ešte v rámci SVK v dňoch 22. – 23. augusta 1963 v Hannoveri a organizoval ju prof. Enigh a nemeckí parazitológovia. Táto konferencia bola prvou z rady 24 ďalších konferencií, ktoré sa konali v rôznych mestách na piatich kontinentoch v pravidelných dvojročných intervaloch. Výnimkou bol rok 1979, kedy sa konferencia WAAVP nekonala samostatne ale bola začlenená do 5. SVK v Moskve a rok 1991 kedy bola konferencia v Rabate zrušená pre vojnu v Zálive. Najväčšie konferencie s viac ako 700 účastníkmi sa konali v Kodani (1999), Gente (2007) a v Buenos Aires (2011).

Tematika konferencií WAAVP bola veľmi rôznorodá a odrážala aktuálne problémy parazitológie a veterinárnej parazitológie. Témou prvej Hannoverkej konferencie boli antihelmintiká. Na programe ďalších konferencií boli tak všeobecné témy, ako biológia parazitov, parazitohostiteľské vzťahy, patologické zmeny pri parazitózach, imunita, ako aj špecifické témy, napr. parazitické zoonózy, epidemiológia para-

zítóz, ekológia parazitov, tropické parazitózy. Témou konferencie v roku 1985 v Rio de Janeiro bola rezistencia parazitov na liečiva, na ktorú nadväzovali témy venované kontrole parazitóz zvierat, ale aj predstavy o ďalšom smerovaní veterinárnej parazitológie. Príznačný názov „Staré sny, nové vízie“ mala konferencia v New Orleanse v roku 2003. Aj posledná konferencia v Perthe sa prihlásila k problematike konferencie v Calgary v roku 2009: „Jeden svet – jedno zdravie“ sekciou „Jedno zdravie sveta“. Touto tematikou sa zaoberali aj ďalšie sekcie venované bezpečnosti potravín živočíšneho pôvodu a parazitózam spoločenských zvierat.

WAAVP mala významný vplyv aj na vyuku veterinárnej parazitológie. Ovplyvnila aj Bolonskú deklaráciu z júna 1999, akceptovanú 29 európskymi štátmi, ktorá zjednocuje štruktúru výučby veterinárskeho lekárstva. Spoločnosť podporuje aj ďalšie aktivity, ktoré umožňujú výchovu mladých vedcov pre zvýšenie úrovne vedeckej práce v parazitológii, ale aj úrovne diagnostiky a prenosu poznatkov do praxe.

V programoch konferencií WAAVP boli opakovane prezentované aj perspektívy veterinárnej parazitológie. Aj v súčasnosti sa musíme dívať do budúcnosti a vedecko-výskumný program transformovať na riešenie „globálnych zmien“, ktoré ovplyvňujú život na zemi a existenciu ľudstva. Predovšetkým sa musíme zamerať na zabezpečenie zdravých potravín, lebo ľudská populácia narastie do roku 2050 zo 7 na 9 miliárd. Predpokladá sa preto rast objemu živočíšnych potravín na dvojnásobok súčasnej produkcie. Parazitózy a prenosné choroby zvierat sú limitujúcim faktorom živočíšnej výroby, ktorá sa bude orientovať viac na produkciu monogastrických zvierat, kvôli vysokým plynným emisiám u prežúvavcov.

Medzi trvalé priority výskumu patria nové liečivá, rezistencia, vakcíny, zoonózy a vplyv klimatických zmien na parazity. Pribudli však aj novšie problémy, ako sú vektormi prenášané choroby, tropické parazitózy, hľadanie optimálnej stratégie kontroly parazitóz zvierat a zoonóz.

Pavol Dubinský

Jubilejný päťdesiaty ročník časopisu Helminthologia

V tomto roku 60. výročia založenia Parazitologického ústavu SAV vychádza jubilejný 50. ročník medzinárodného časopisu Helminthologia. Zakladateľ ústavu akademik Ján Hovorka vyvíjal veľké úsilie o vydávanie vedeckého medzinárodného časopisu zameraného na publikovanie pôvodných vedeckých prác domácich a zahraničných vedeckých pracovníkov z oblasti helmintológie. Medzinárodné periodikum malo nadväzovať na časopis Československá parazitologie, ktorý bol vydávaný Parazitologickým ústavom ČSAV v češtine. Pod názvom Helminthologia vyšli práce z 1. konferencie československých helmintológov, ale prvé číslo medzinárodného časopisu Helminthologia vyšlo až v roku 1959. Jeho štyri čísla vyšli spoločne vo forme zborníka. Príspevky boli prevažne v nemeckom, ale aj v anglickom a ruskom jazyku a neskôr aj vo francúzskom jazyku. Súhrny boli prekladané do ďalších dvoch až troch jazykov. Štyri čísla časopisu vychádzali spolu vo forme zborníka až do roku 1978. V rokoch 1964 a 1968 vyšli aj dva ročníky Studia Helminthologica, ktoré mali byť doplnkom časopisu Helminthologia.

Začiatky vychádzania časopisu boli ťažké. Vo vtedajšom plánovanom štátnom hospodárstve musel byť papier aj kapacity tlačiarne plánované a schválené v predstihu niekoľkých rokov. Dva ročníky (12 a 13) pripravené do tlače zhoreli pri požiari tlačiarne a nemohli byť vydané. Pre finančné problémy bolo vydávanie časopisu po roku 1975 prerušené a tak 16. ročník vyšiel až v roku 1979. V tejto novej ére časopisu jeho 4 čísla vychádzali pravidelne štvrtročne v angličtine. Obálka časopisu prešla počas päťdesiat rokov viacerými zmenami, ktoré odrážali aktuálne trendy grafického dizajnu.

Časopis vychádzal v náklade 400 – 500 výtlačkov, pričom časť nákladu bola určená pre predplatiteľov a zvyšok slúžil na vtedy bežnú medzinárodnú výmenu za vedecké časopisy a monografie s pracoviskami podobného zamerania. V čase obmedzených a regulovaných zdrojov devíz tak ústav získaval desiatky titulov periodickej a neperiodickej literatúry z celého sveta. V osemdesiatych a deväťdesiatych rokoch bol rozsah takejto medzinárodnej výmeny 150 – 200 exemplárov každého čísla časopisu.

Od založenia časopisu bol hlavným redaktorom J. Hovorka, od roku 1990 P. Dubinský a od roku 2005 je ním M. Várady. Táto skutočnosť a to že redakčnú radu tvorili najvýznamnejší domáci aj zahraniční parazitológovia prispelo k tomu to, že zameranie a úroveň časopisu bola veľmi stabilná. K tejto stabilite a vysokej úrovni prispeli aj výkonní redaktori, ktorými boli I. Zmoray (do roku 1978), M. Breza (do roku 1992), M. Ryboš (do roku 2004) a od roku 2005 doteraz Z. Vasilková.

Takmer 35 rokov časopis vychádzal a bol distribuovaný vo vydavateľstve Slovenskej akadémie vied a neskôr vo vydavateľstve SAP. Pre slabú propagáciu vydavateľom počet predplatiteľov časopisu klesal a medzinárodná

výmena v nových podmienkach politických zmien v Európe postupne zanikla. V roku 2006 bola podpísaná zmluva medzi Parazitologickým ústavom SAV, firmou Versita a vydavateľstvom Springer-Verlag o vzájomnej spolupráci. Zahraničné zmluvné strany zabezpečujú tlač, distribúciu a elektronické šírenie časopisu. Táto zmena významne prispela k tomu, že Impact factor časopisu dosiahol v roku 2010 hodnotu 0,951, ktorá je najvyššia od roku 1994, kedy bola Helminthologia zaradená do Current Contents. Helminthologia je indexovaná aj v ďalších biologických databázach. Príspevky, respektíve ich abstrakty sú prístupné elektronicky.

Zameranie časopisu je od prvých ročníkov až doteraz stále rovnako široké na všetky oblasti výskumu helmintov a nimi vyvolávaných chorôb. Nájdeme v ňom príspevky o morfológii, taxonómii a biodiverzite helmintov, o imunitnej odpovedi hostiteľov, patológii, fyziológii a molekulárnej biológii helmintov, o ich ekológii, epidemiológii, terapii ale aj o rezistencii helmintov na liečiva, o zoonózach a rastlinných parazitických nematódach.

Doterajšie návrhy na rozšírenie tematického zamerania na celú oblasť parazitológie a na zmenu názvu nenašli v redakčnej rade podporu. Vzhľadom na rozsah časopisu je však jeho doterajšie zameranie optimálne, čo potvrdzuje aj existencia podobných vedeckých časopisov, orientovaných len na helminty a nimi vyvolávané choroby. Do ďalších rokov vychádzania časopisu je potrebné predovšetkým zabezpečiť dôkladným recenzným pokračovaním vysokú úroveň príspevkov, aby Impact factor časopisu naďalej stúpala. To je zárukou záujmu autorov o publikovanie v Helminthologii a perspektívne aj prechod na výhradne elektronickú formu jeho vydávania.

Ceny SPS pri SAV za najlepšie vedecké práce mladých parazitológov za rok 2012

Komisia menovaná výborom SPS pri SAV v zložení prof. P. Dubinský (predseda), Dr. E. Kocianová a Dr. Z. Hurníková (členky), za rok 2012 ocenila za najlepšie práce týchto mladých parazitológov:

- 1. miesto:** RNDr. Tímea Brázová, PhD. a kol. (Parazitologický ústav SAV, Košice) za príspevok „Bioaccumulation of six PCB indicator congeners in a heavily polluted water reservoir in Eastern Slovakia: tissue-specific distribution in fish and their parasites“
- 2. miesto:** MVDr. Eva Bazsaloviczová, PhD. a kol. (Parazitologický ústav SAV, Košice) za príspevok „Molecular characterization of *Atractolytocestus sagittatus* (Cestoda: Caryophyllidea), monozoic parasite of common carp, and its differentiation from the invasive species *Atractolytocestus huronensis*“
- 3. miesto:** RNDr. Peter Šalamún, PhD. a kol. (Parazitologický ústav SAV, Košice) za príspevok „Nematodes as bio-indicators of soil degradation due to heavy metals“

Oceneným srdečne BLAHOŽELÁME a prajeme veľa úspechov do ďalších rokov vedeckého bádania na poli parazitológie.

Zuzana Vasilková

Správa o hospodárení SPS pri SAV v roku 2013

PRÍJMY

Počiatočný stav k 1.1.2013	952,31 Eur	z toho BÚ: 147,97 Eur
		Dot: 9,55 Eur
		RF: 794,79 Eur
Členské príspevky	879,80 Eur	
Príspevky (Odborný seminár 60. výročie PaÚ)	5.500,00 Eur	
Ostatné príjmy (bankové úroky)	0,11 Eur	
Príjmy celkom	7.332,22 Eur	

VÝDAVKY

	Celkom	z toho Dotácia RVS
Členský príspevok (RSVS, EFP 2013)	74,00 Eur	
Služby (Odborný seminár 60. výročie PaÚ)	5.497,00 Eur	
Prevádzková réžia (bankové poplatky)	102,01 Eur	
OON (ekonomická agenda, poistné DoVP)	663,98 Eur	
Nákup materiálu, cestovné	167,60 Eur	
Ceny SPS (darčkové poukážky)	230,00 Eur	
Výdavky celkom	6.734,59 Eur	

Zostatok finančných prostriedkov k 31.12.2013: 986,04 Eur

Z toho:	Bežný účet	901,43 Eur
	Pokladňa	84,61 Eur

Vypracovala: Ing. Ludmila Lapšanská

V Košiciach, 2.1.2014

DOKTORANDSKÉ ŠTÚDIUM

Zoznam doktorandov - akademický rok 2012/2013

MENO DOKTORANDA	ROČNÍK/ FORMA ŠTÚDIA	ŠTUDIJNÝ ODBOR	UNIVERZITA	TÉMA DIZERTAČNEJ PRÁCE	ŠKOLIACE PRACOVISKO	MENO ŠKOLITEĽA
Mgr. Peter Šalamún ^a	4. / int	4.2.4 Zoológia	PriF UK Bratislava	Spoločenstvá pôdných nematód vo vybraných emisne zatažených lokalitách Slovenska.	PaÚ SAV, Košice	RNDr. Vladimíra Hanzelová, DrSc.
MVDr. Andrea Čobádiová ^a	4. / int	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Epizootologické aspekty neosporozu na Slovensku v podmienkach globálnych zmien.	PaÚ SAV, Košice	Ing. Katarína Reiterová, CSc.
Mgr. Ivana Guľová Hviščová	MD	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Štruktúra a dynamika prírodného ohniska nákaz prenášaných parazitickými článkonožcami v urbánnom prostredí Slovenska v podmienkach klimatických zmien	PaÚ SAV, Košice	Doc. MVDr. Branislav Peťko, DrSc.
Mgr. Eva Bocková	4. / int	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Druhá skladba komárov (Diptera: Culicidae) vektorov patogénnych agensov vo vybraných ekosystémoch východného Slovenska vo vzťahu k meniacej sa klíme.	UVLF, Košice	Doc. MVDr. Alica Kočišová, PhD.
MVDr. Zlatica Sulinová	MD	7.4.2 Verejné zdravotníctvo	UPJŠ LF, Košice	Štúdium vybraných intracelulárnych patogénov (chlamýdií a mikrosporidií) vo vzťahu k ochoreniam ľudí a zvierat.	UPJŠ LF, Košice	Prof. MVDr. Lýdia Čisláková, CSc.
MVDr. Ľubica Zákutná	4./int.	7.4.2 Verejné zdravotníctvo	UPJŠ LF, Košice	Vplyv sociálnych a environmentálnych faktorov na výskyt zoonóz	UPJŠ LF, Košice	Prof. MUDr. Erik Dorko, CSc.
MVDr. Marta Jalčová	3. / int	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Imunomodulačný vplyv parazita a ťažkých kovov na hostiteľský organizmus.	PaÚ SAV, Košice	MVDr. Emília Dvorožňáková, PhD.
RNDr. Božena Haklová	3. / int	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Ekológia a molekulárna taxonómia parazitov plazov.	PaÚ SAV, Košice	RNDr. Viktória Majláthová, PhD.
MVDr. Adriana Iglódyová	3. / int	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Cirkulácia krvných filarióz mäsozravcov v ekologických podmienkach Slovenska.	PaÚ SAV, Košice	MVDr. Martina Miterpáková, PhD.
RNDr. Lucia Blaňarová Pangráčová	3. / int	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Ekológia kliešťov a ich hostiteľov v cirkulácii kliešťami prenášaných patogénov.	PaÚ SAV, Košice	MVDr. Markéta Derdáková, PhD.
MVDr. Adela Sarvašová	3. / int	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Biodiverzita, kompetencia a epidemiologická úloha vybraných druhov krv cicajúcich dvojkrídlovcov východného Slovenska.	UVLF, Košice	Doc. MVDr. Alica Kočišová, PhD.
Mgr. Emília Vendel'ová	2. / int	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Vybrané aspekty regulácie parazito-hostiteľského vzťahu pri tkanivových helmintózach na molekulovej úrovni.	PaÚ SAV, Košice	RNDr. Gabriela Hrkčková, CSc.
Mgr. Ľudovít Kulcsár	2. / ext	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Pôvodcovia parazitoozónov v životnom prostredí mestských aglomerácií a ich detekcia pomocou PCR metód.	PaÚ SAV, Košice	RNDr. Ingrid Papajová, PhD.
Ing. Petronela Komorová	2./ int.	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Parazitofauna dravých vtákov Slovenska.	UVLF, Košice	MVDr. Zuzana Humíková, PhD.
Mgr. Lenka Berthová	2./ int.	4.2.7 Mikrobiológia	PriF UK Bratislava	Variabilita rickettsií a iných patogénov vo vybraných vektoroch a hostiteľoch.	VÚ SAV, Bratislava	Mgr. Eva Špitálská, PhD.
Mgr. Zuzana Svitáľková	2. /int.	4.2.5 Zoológia	PriF UK Bratislava	Cirkulácia kliešťami prenášaných mikroorganizmov medzi vektormi a hlodavcami v lesnom ekosystéme v Malých Karpatoch.	ÚZ SAV, Bratislava	RNDr. Mária Kazimírová, CSc.
Mgr. Mária Garajová	2./ int.	4.2.5 Zoológia	PriF UK Bratislava	Morfológia a ultraštruktúra izolátov rodu Acanthamoeba a ich senzitivita na potenciale antiprotozoiká.	PrF UK, Bratislava	Doc. RND. František Ondriska, PhD.
Mgr. Tatiana Brúderová	1./ int.	4.2.5 Zoológia	PriF UK Bratislava	Taxonómia muškovitých (Diptera, Simuliidae).	PrF UK, Bratislava	Doc.RNDr. Ján Kodada, CSc.
MVDr. Lýdia Hermanovská ^b	1. / int.	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Vplyv probiotík a imunomodulačných látok na parazitárne infekcie.	PaÚ SAV, Košice	MVDr. Emília Dvorožňáková, PhD.
MVDr. Tomáš Molčányi	1. / ext.	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Epidemiológia a epizootológia vektormi prenášaných nákaz vo vojenských výcvikových priestoroch Slovenskej republiky.	PaÚ SAV, Košice	RNDr. Viktória Majláthová, PhD.
Mgr. Elena Školníková ^b	1. / int.	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby zvierat	UVLF Košice	Inovačné prístupy k udržateľnej kontrole parazitických nematódov u malých prežúvavcov.	PaÚ SAV, Košice	MVDr. Marián Várady, DrSc.
MUDr. Eva Mattová	MD	7.1.5 Epidemiológia	UPJŠ LF, Košice	Vektormi prenášané ochorenia u ľudí s pozit. epidemiologickou anamnézou vo vybraných regiónoch Slovenska.	UPJŠ LF, Košice	Prof. MUDr. Ivan Schréter, CSc.

Zoznam doktorandov prijatých do 1. ročníka doktorandského štúdia v akademickom roku 2013/2014

MENO DOKTORANDA	ROČNÍK/FORMA ŠTÚDIA	ŠTUDIJNÝ ODBOR	UNIVERZITA	TÉMA DIZERTAČNEJ PRÁCE	ŠKOLIACE PRACOVISKO	MENO ŠKOLITEĽA
Mgr. Balazs Sallay	1./ int.	4.2.7 Mikrobiológia	PriFUK Bratislava	Vplyv kliešťami prenášaných mikroorganizmov na proteínovú štruktúru vektorov a hostiteľov.	VÚ SAV, Bratislava	Mgr. Eva Špitalská PhD.
Mgr. Róbert Szabó	1./ int.	4.1.13 Viroológia	PriFUK Bratislava	Molekulárna evolúcia a patogenéza hantavírusov spôsobujúcich hemoragické horúčky s renálnym syndrómom.	VÚ SAV, Bratislava	RNDr. Boris Klempa PhD.
Mgr. Michal Chvostáč	1./ int.	4.2.3 Molekulárna biológia	PriFUK Bratislava	Multilokusová sekvenčná typizácia <i>Borrelia burgdorferi</i> sensu lato vo vzťahu k rezervoárovým hostiteľom	ÚZ SAV, Bratislava	MVDr. Markéta Derdáková, PhD.
Mg. Tatiana Vaculová	1./ int.	4.2.5 Zoológia	PriFUK Bratislava	Interakcie medzi kliešťami prenášanými patogénmi a mechanizmy ich prenosu	ÚZ SAV, Bratislava	RNDr. Veronika Taragelová, PhD.
Mgr. Ľudmila Zvijáková	1./ int.	4.2.5 Zoológia	PriFUK Bratislava	Molekulárna taxonómia a fylogeografia vybraných druhov parazitických plathelminthov	PaÚ SAV, Košice	RNDr. Ivica Kráľová-Hromadová, CSc.
MVDr. Daniel Barčák	1./ int.	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby	UVLF Košice	Taxonómia a zoogeografické rozšírenie pásomnic rodu <i>Caryophyllaeus</i> (Cestoda, Caryophyllidae), parazitov karpovitých rýb.	PaÚ SAV, Košice	RNDr. Mikuláš Oros, PhD.
MVDr. Miroslava Škutová	1./ int.	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby	UVLF Košice	Epidemiológia a diagnostika závažných parazitózoonóz cirkulujúcich na území Slovenska.	PaÚ SAV, Košice	MVDr. Daniela Antolová, PhD.
MVDr. Jana Pipiková	1./ int.	6.3.7 Infekčné a parazitárne choroby	UVLF Košice	Epizootologické a epidemiologické aspekty šírenia parazitóz v urbánnom a rurálnom ekosystéme.	PaÚ SAV, Košice	RNDr. Ingrid Papajová, PhD.

Legenda:

MD – Materská dovolenka

PrF UK - Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského

PaÚ SAV - Parazitologický ústav Slovenskej akadémie vied

UVLF - Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie

VÚ SAV - Virologický ústav Slovenskej akadémie vied

ÚZ SAV - Ústav zoológie Slovenskej akadémie vied

int, ext - interná, externá forma štúdia

^a – doktorandi riadne ukončili doktorandské štúdium v auguste 2013

^b – doktorandi predčasne ukončili štúdium k 31.12.2013

Ivica Hromadová
Martina Miterpáková

Zmena v platbe členských príspevkov

Na Valnom zhromaždení SPS pri SAV bola schválená výška ročného členského príspevku **10,- Eur**.

Čestní členovia Spoločnosti príspevok neplatia.

Pre dôchodcov, mamičky (prípadne oteckov) na rodičovskej dovolenke a členov, ktorí sú dlhodobo v zahraničí je výška členského príspevku **3,30 €**.

Príslušnú sumu, prosíme, uhradiť na účet SPS v Slovenskej sporiteľni Košice II:

číslo účtu: 0082132786/0900

IBAN: SK50 0900 0000 0000 8213 2786

BIC: GIBASKBX

variabilný symbol: 2014

adresát: Slovenská parazitologická spoločnosť pri SAV

Hlinkova 3

040 01 Košice

Do správy pre prijímateľa, prosíme, nezabudnite uviesť **Vaše meno!**

AKTIVITY ČLENOV SPS PRI SAV V ROKU 2013

56. ročník Študentskej vedeckej konferencie ŠVOČ 2013, UVLF, Košice

Dňa 17. apríla 2013 sa pod záštitou rektora Univerzity veterinárskeho lekárstva v Košiciach konal 56. ročník Študentskej vedeckej konferencie ŠVOČ. Konferencia bola s medzinárodnou účasťou, prezentovaný bol rekordný počet – 66 prác.

Rokovania 56. ročníka Študentskej vedeckej konferencie ŠVOČ prebehli po novom v šiestich sekciách: predklinickej, klinickej, sekcii hygieny potravín a prostredia a dvoch nových sekciách: sekcii bakalárskeho štúdia a sekcii zahraničného štúdia. Prvé 3 hlavné ceny v každej sekcii venoval rektor UVLF v Košiciach prof. MVDr. Emil Pilipčinec, PhD. Konferenciu slávnostne zahájila v posluchárni Pavilónu morfológických disciplín prof. MVDr. Janka Mojžišová, PhD., prorektorka pre výchovno-vzdelávaciu činnosť.

V zozname ocenených cenou rektora mala silné zastúpenie parazitológia. V sekcii Predklinické disciplíny sa na prvom mieste umiestnil Tamás Vágó, študent 6. ročníka VVL, UVLF

v Košiciach, ktorý prezentoval svoju prácu ŠTÚDIUM EPIZOOTOLOGICKÝCH ASPEKTOV FASCIOLIDÓZY NA JUHOZÁPADNOM SLOVENSKU, ktorú riešil pod školským vedením Doc. Alice Kočišovej. Jej vedeckú školu obhajovala aj Zuzana Juríčková, 6. ročník VVL, UVLF v Košiciach, ktorá sa so svojou prácou ÚČINOK VYBRANÝCH DRUHOV EKTOPARAZITÍK U PSOV umiestnila na treťom mieste. Parazitológia bodovala aj v sekcii Bakalárske štúdium, kde si 1. cenu rektora vyslúžila Lucia Novomestská, študentka 3. ročníka odboru Kynológia, UVLF v Košiciach za svoju prácu VÝSKYT DIROFILARIOZY U PSOV VO VYBRANÝCH OBLASTIACH SLOVENSKA, spracovanú pod vedením Dr. Zuzany Hurníkovej. Úspešní boli aj študenti v sekcii zahraničného štúdia, kde odborná porota na cenu rektora navrhla na 1. mieste Johana Forsmana, 6th BSc, UVLF v Košiciach za prácu THE ROLE OF BIRDS OF PREY IN CIRCULATION OF *TRICHINELLA PSEUDOSPIRALIS* IN EUROPE, spracovanú pod vedením Dr. Zuzany Hurníkovej a na 2. mieste bola ocenená zverenyňa Dr. Miloša Halána Marita Gordon, 6th BSc, UVLF v Košiciach s prácou FLUKE INFECTION IN RUMINANTS IN THE WEST OF IRELAND. Ocenenie študentov, ktorí v príprave na ŠVOČ prvýkrát bližšie prišli k vedeckej práci v odbore parazitológia je snáď príslušným, že ani v budúcnosti nebude o mladých parazitológov núdza. Držme si palce, aby tomu tak bolo.

Zuzana Hurníková

Konferencia „III. Labudove dni“, 24. – 25. 4. 2013

RNDr. Milan Labuda, DrSc. bol významný virológ a parazitológ, ale najmä veľmi empatický, ľudský a vedecky zameraný človek. Za sedem rokov, počas ktorých som mala tú česť stretávať sa s ním hlavne na Ústave zoológie SAV mi nikdy nepovedal vetu: „Príď neskôr, nemám na teba čas.“. Na problémy sa díval s nadhľadom a humorom, vedeckými oblasťami, ako je virológia, parazitológia, či zoológia bol nadšený a doslova nimi žil. Keď nás v auguste v roku 2007 opustil, ostal po ňom v našich životoch hlboký kráter. Bez prehánania, neprejde týždeň, kedy by sme ho s kolegami z Ústavu zoológie SAV, Virologického ústavu SAV, Ústavu molekulárnej biológie SAV, či Parazitologického ústavu SAV nespomenuli. Aj preto sme sa rozhodli na jar v roku 2009 usporiadať prvú konferenciu na počesť Milana Labudu. Na prvých Labudových dňoch sa zišli ľudia – vedci z viacerých vedeckých oblastí (virologia, parazitológia, zoológia, epidemiológia a i.). Toto vedecké podujatie sa tešilo pozornosti odborníkov aj druhýkrát, v roku 2011. Preto sme sa rozhodli usporiadať teraz už III. Labudove dni (24. – 25. 4. 2013), na ktoré sa prihlásilo 75 účastníkov z viacerých odborov, najmä z oblasti parazitológie. Po slávnostnom otvorení konferencie, na ktoré sa podujala RNDr. Elena Kocianová, DrSc. z Virologického ústavu SAV, sme si

vypočuli milé príhovory Doc. MVDr. Branislava Peška, DrSc. (Parazitologický ústav SAV), Doc. RNDr. Michala Stanka, DrSc. (Parazitologický ústav SAV) a Doc. RNDr. Františka Ondrisku, PhD. (HPL spol. s r. o.) ktorí zaspomínali na Milana Labudu a uvítali na konferencii jeho manželku RNDr. Hanu Blaškovičovou ako aj dcéru RNDr. Martinu

Dr. Labuda (vľavo) s prof. Dubinským

Labudovou, PhD. Po otvorení nasledovali odborné prednášky rozdelené do dvoch sekcií: „Prírodná ohniskovosť nákaz, vektory a nimi prenášané mikroorganizmy“ a „Zoonózy

(seroprevalencia, diagnostika, epidemiológia)“. Po ukončení 1. dňa konferencie sme sa stretli na spoločenskom večeri v hoteli Matyšák, kde sme si vychutnali výbornú večeru a neskôr absolvovali ochutnávku vín. Na druhý deň konferencie prebehli dve sekcie: „Biologické aspekty parazitológie“ a „Intracelulárne parazity, diagnostika, prevencia“. Ešte pred obedom prebehlo vyhlásenie výhercov súťaže o najlepšiu študentskú prednášku. Na treťom mieste skončila E. Bocková z Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie (Košice) s prednáškou: „Slovensko, ďalšia stredoeurópska krajina s výskytom invázneho komára *Aedes albopictus*“, na druhom mieste A. Iglódyová z Parazitologického ústavu SAV (Košice) s prednáškou: „Infekcie spôsobené krvnými filáriami u psov na Slovensku“ a na prvom mieste M. Garajová z Katedry zoológie, PRIF UK (Bratislava) s prednáškou: Cytotoxický efekt heterocyklických alkyfosfocholínov na klinické izoláty *Acanthamoeba* spp. Výhercovia boli ocenení USB kľúčmi, autorka víťazného príspevku získala externý hardisk. Konferencia bola ukončená spoločným obedom.

Počas celej konferencie mali účastníci možnosť

porozprávať sa o svojej práci, konzultovať problémy, ale aj nové získané výsledky, či dohodnúť si spoluprácu. Aj preto musím na záver skonštatovať, že konferencia III. Labudove dni bola úspešná a verím, že Milan Labuda nás odkiaľsi s úsmevom sledoval.

Veronika Tarageľová

Medzinárodná konferencia o chorobách a ich surveillance – IMED 2013 (International Meeting on Emerging Diseases and Surveillance), Viedeň, Rakúsko

Jedným z prvých vedeckých podujatí v roku 2013 bola štvrtá medzinárodná konferencia venovaná infekčným ochoreniam a ich surveillance, IMED, organizovaná Medzinárodnou spoločnosťou pre infekčné choroby v dňoch 15. – 18. februára 2013 vo Viedni. IMED je stretnutie odborníkov zaoberajúcich sa humánnou aj veterinárnou medicínou, ktorého cieľom je zjednotiť prístup k patogénom v širšom ekologickom kontexte. Vedci, klinici, ale aj politické authority si tu odovzdávajú nové poznatky a diskutujú nielen o tom ako pôvodcov ochorení detegovať, ale aj o tom, ako im porozumieť, ako sa im brániť a ako reagovať na výskyt infekčných ochorení.

Vysoko aktuálna tematika konferencie spolu s krásnym prostredím historickej Viedne prilákali množstvo účastníkov z rôznych krajín sveta. V porovnaní s minulosťou bol tento rok rekordný, organizátorom bolo zaslaných vyše 700 abstraktov. Na podujatí odznelo 83 prednášok odborníkov z piatich kontinentov. Zaoberali sa rôznymi aspektmi infekčných ochorení, počnúc ich výskytom a diagnostikou u ľudí a zvierat, cez vplyv klimatických, ekologických a sociálno-politických zmien na ich výskyt, nové prístupy v surveillance a monitoringu, vakcináciu až po bioterorizmus a ekonomické dopady týchto ochorení. Za Parazitologický ústav SAV v Košiciach sa podujatia zúčastnili MVDr. Martina Miterpáková, PhD., MVDr. Daniela

Antolová, PhD. a MVDr. Zuzana Hurníková, PhD., ktoré prezentovali svoje výsledky o výskyte dirofilariózy a alveolárnej echinokokózy na Slovensku a o cirkulácii parazitov v chránených oblastiach Tatranského národného parku. Okrem nich, farby Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV aktívne hájili aj Doc. MVDr. Alica Kočišová, PhD., MVDr. Eva Bocková a MVDr. Adela Sarvašová, ktoré sa vo svojich príspevkoch venovali výskytu vektorov infekčných ochorení z radu Diptera na východnom Slovensku.

Globalizácia, klimatické zmeny, vysoká koncentrácia ľudí a zvierat a deštrukcia ekosystémov sú faktory, ktoré prispievajú k šíreniu patogénov, ktoré sa zároveň často stávajú ešte virulentnejšími. Realitou sa tak stalo v histórii ľudstva bezprecedentné, či už prirodzené alebo umelé šírenie pôvodcov ochorení, zoonóz nevynímajúc. Preto má organizácia podujatí ako IMED, spájajúcich špecialistov z rôznych krajín a odborov a umožňujúcich im vymeniť si svoje poznatky a skúsenosti, význam a je výzvou aj do budúcnosti.

Okrem nových vedeckých poznatkov obohatila účasť na konferencii jej účastníkov aj kultúrne. Priamo v miestnostiach, kde prebiehala konferencia boli vystavené reprodukcie diel Gustava Klimta, významného rakúskeho maliara, predstaviteľa secesie a vedúcej osobnosti viedenského modernizmu. Mnohí si zároveň nenechali ujsť možnosť navštíviť múzeá a kultúrne pamiatky Viedne, ktoré im poskytli nezabudnuteľné kultúrne aj umelecké zážitky.

Daniela Antolová

23. medzinárodná konferencia Svetovej asociácie pre pokrok vo veterinárnej parazitológii (WAAVP)

V dňoch 25. – 29. augusta 2013 sa uskutočnila v poradí už 24. medzinárodná konferencia svetovej asociácie pre pokrok vo veterinárnej parazitológii (World Association for the Advancement of Veterinary Parasitology – WAAVP). Kongres sa konal v obchodnom a kultúrnom centre na juhozápadnom pobreží Austrálie v meste Perth. Metropola je hlavným mestom územného celku Západná Austrália a je dôležitým dopravným uzlom, hlavným obchodným, priemyselným a kultúrnym centrom Západnej Austrálie. Na konferencii sa prezentovalo 531 delegátov zo 46 krajín. Ako spoluorganizátor podujatia pôsobila Austrálska parazitologická spoločnosť.

Program odbornej časti bol rozdelený do štyroch dní a 70 plenárnych sekcií, v ktorých odznelo dvadsať pozvaných prednášok. Celkovo odznelo na sympóziu viac ako 340 odborných referátov, ktoré boli prezentované v ôsmich paralelných sekciách. Každá sekcia mala aj posterovú časť, počas ktorých bolo celkovo vystavených 269 posterov. Novinkou programu bolo zaradenie špeciálnych posterových sekcií, v ktorých autori krátkou audiovizuálnou prezentáciou predstavili výsledky svojej práce. Program bol obohatený aj o tematické workshopy a korporatívne sympóziá, ktoré boli organizované medzinárodnými farmaceutickými spoločnosťami, ktoré sponzorovali konferenciu.

Pohľad do konferenčného programu nás oboznámi s faktom, že často prezentovanou problematikou na sympóziu bola rezistencia na antihelmintiká a s ňou úzko súvisiace problémy týkajúce sa možnosti antihelmintickej liečby. Tomuto problému sa venovali štyri sekcie. Celkovo na túto tému odznelo viac ako 30 prednášok a niekoľko

desiatok príspevkov bolo predstavených vo forme posterov. Prioritným zistením z dvoch nezávislých výskumov z Nového Zélandu bolo potvrdenie rezistencie voči najnovšiemu antihelmintiku od firmy Novartis ktorého účinná látka monepantel patrí do skupiny AADs (amino-acetonitril deriváty). Dr. Scott a Dr. Leathwick potvrdili vysokú rezis-

tenciu u dvoch druhov gastro-intestinálnych parazitov malých prežúvavcov *Teladorsagia circumcincta* a *Trichostrongylus colubriformis*. Prekvapujúce je, že táto odolnosť sa vyvinula len po 3 rokoch používania tejto novej účinnej látky. Dr. Lespin poukázala na možnosť využitia ivermektín-aglikónu pri terapii rezistentných parazitov. Toto zistenie sa zakladá na možnej reverzii ivermektínovej rezistencie, ktorá je viazaná na P-glykoproteín.

V sekcii, ktorá bola zameraná na problematiku cielenej selektívnej terapie nematodóz prežúvavcov a koní odznelo viacero zaujímavých prednášok venovaných alternatívnym možnostiam terapie ako sú napr. cieleňá selektívna terapia. Ako poznamenalo viacero prednášajúcich tieto alternatívne možnosti liečby boli vynútené vzhľadom k nárastu výskytu rezistencie na antihelmintiká. Dr. Scheuerle uviedla, že koprologické vyšetrenia trusu koní sú vhodným podkladom pre terapeutické odporúčanie pri aplikácii selektívnej terapie koní čím je možné nielen oddialiť nástup rezistencie u gastrointestinálnych nematódov, ale skúsenosti z niekoľkoročných štúdií potvrdili aj výrazný potenciál týchto metód znížiť náklady na udržateľnú kontrolu parazitov.

Novinkou bolo zaradenie sekcie „Parazity a klimatické zmeny“. Prednášky prednesené v tejto sekcii úzko nadväzovali na samostatnú sekciu venovanú európskemu projektu GLOWORM. Vedúci pracovných tímov informovali o výsledkoch dosiahnutých počas riešenia projektu, ktorého hlavným zámerom je skúmanie klimatických zmien a ich vplyv na parazity prežúvavcov vo viacerých európskych krajinách.

Účastníci behu „FunRun“ – Druhý sprava Doc. Várady

Potešujúce správy zazneli z vystúpení Dr. Fitzpatrick, Dr. Besier a Dr. Smitha, ktorí zhrnuli niekoľkoročný výskum zameraný na vivinutie vakcíny „Barbervax“ voči najpatogénnejšiemu zástupcovi gastro-intestinálnych nematódov malých prežúvavcov *Haemonchus contortus*. Prvé výsledky signalizujú, že táto vakcína by mohla zohrať významnú úlohu v eradikácii tohto patogéna. Podobne Dr. Chrysta-

fidis poukázal na potenciálne využitie rekombinantnej proteínázy CL1 pri vakcinácii hovädzieho dobytku voči *Fasciola hepatica*.

V sekcii venovanej trichinelóze Dr. Noeckler zhrnul vo svojej prednáške výsledky získané z prieskumu výskytu trichinelózy u líšiek hrdzavých v Nemecku. Poukázal na pretrvávajúcu perzistenciu parazita u líšok s najvyššou prevalenciou v spolkových krajinách hraničiacich s Poľskom.

Hoci prednášky trvali až do neskorých poobedňajších hodín, atmosféru samotného Perthu ako aj bezprostredného okolia si mohli účastníci vychutnať na fakultatívnych výletoch, ktoré sa konali pred, počas aj po konferencii. Spestrením pre účastníkov bol už 4. ročník behu „FunRun“, ktorý prebiehal v malebnom kráľovskom parku na okraji Perthu.

Na záver konferencie bola predstavená metropola Liverpool vo Veľkej Británii ako dejisko 25. konferencie WAAVP, ktorá sa bude konať v roku 2015.

Marián Várady

XXIII. Zjazd Poľskej parazitologickej spoločnosti PTP – aj so slovenskou účasťou

V dňoch 4. – 7. septembra 2013 sa v Szklarskiej Porębie (poľské Krkonoše) konalo v poradí už 23. stretnutie členov Poľskej parazitologickej spoločnosti (PTP – Polskie Towarzystwo Parazytologiczne), na ktoré prijali pozvanie a slovenských parazitológov zastupovali Dr. Zuzana Hurníková a Dr. Martina Miterpáková.

Hneď v úvode cítim povinnosť vyzdvihnúť vysokú organizačnú, ale predovšetkým odbornú úroveň podujatia. Na pohostinnosť a priateľský prístup našich severných susedov sme si počas takmer každoročných pracovných návštev už zvykli a cítime sa tu ako doma.

Otvárací ceremoniál zahájili predseda PTP Prof. Piotr Kuratowski a rektor Vroclavskej univerzity Prof. Marek

Bojarski. Počas oficiálnej úvodnej časti boli odovzdané čestné tituly a vyznamenania zaslúžilým členom PTP a mladým vedeckým pracovníkom. Nasledovala prednáška Prof. Anny Okulewicz pri príležitosti 65. výročia založenia PTP. Stalo sa tak v máji roku 1948 v Gdansku. Odvtedy sa členovia Spoločnosti stretávajú pravidelne každé tri roky. Na zjazde v roku 1954 bol založený časopis Wiadomości Parazytologiczne, ktorý bol v roku 2012 premenovaný a v súčasnosti vychádza pod názvom Annals of Parasitology. Od roku 1957 je Poľská parazitologická spoločnosť zastrešená aj vlastným logom.

Tohoročného Zjazdu sa zúčastnilo vyše 140 parazitológov z rôznych poľských výskumných pracovísk a univerzít. Priestor v úvode stretnutia bol vyčlenený pre plenárne prednášky. Prof. Teresa Pojmańska sa vo svojom vystúpení zamerala na terminológiu nepôvodných,

Dvaja poľskí členovia Slovenskej parazitologickej spoločnosti – Dr. Grzegorz Zalesny a Dr. Ruslan Salamatina

invazívnych a nových druhov parazitov, pričom viackrát spomenula práce našej kolegyne Dr. Ivce Kráľovej-Hromadovej. Je skutočne potešujúce, že výsledky parazitológov zo Slovenska sú inšpiráciou aj pre ich zahraničných kolegov. Prof. Michael J. Stear, hosť

z Univerzity v Glasgowe, sa podrobne venoval závažnej parazitárnej infekcii oviec vyvolanej druhom *Teladorsagia circumcincta*, pričom svoju pozornosť upriamil predovšetkým na imunitné procesy vyvíjajúce v organizme hostiteľa. Tretia plenárna prednáška, ktorej autorom bol Prof. Jerzy Stefaniak z Kliniky tropických a parazitárnych chorôb v Poznani, bola venovaná rozvoju cestovnej medicíny v Poľsku. Predstavil nový projekt, ktorý by mal napomôcť pri rýchlejšej diagnostike importovaných nákaz a zároveň by poskytoval plnohodnotné informácie a praktické rady pre cestovateľov či ľudí pracujúcich v rozvojových krajinách.

S prácou ostatných vedcov-parazitológov sa bolo možné oboznámiť v rámci satelitného sympózia s názvom *Evolučné aspekty parazitácie roztočov* a deviatich špecializovaných sekcií: 1. *Taxonómia, systematika a evolúcia*

parazitov; 2. *Faunistika a ekológia parazitov*; 3. *Zriedkavé a importované parazitózy*; 4. *Nové prístupy v parazitárnej diagnostike*; 5. *Fyziológia a imunológia parazitohostiteľských vzťahov*; 6. *Aktuálne trendy v medicínskej a veterinárnej parazitológii*; 7. *Boj s parazitárnymi infekciami*; 8. *Patogénne huby a mykózy ľudí a zvierat*; 9. *Epidemiológia vzťahu vektor-patogén*.

Súčasťou odborného programu bola aj edukačná prednáška zástupcu firmy Bayer pre strednú a východnú Európu Dr. Artura Zalewskeho, ktorý vyzdvihol aktívnu spoluprácu spoločnosti s poľskými parazitológmi a veterinármi. Jeho úprimný záujem o praktickú parazitológiu bol pre nás podnetom pre vzájomnú výmenu skúseností aj prerokovanie budúcej spolupráce.

Dôležitou udalosťou v rámci Zjazdu bola voľba nového predsedu PTP, ktorá sa konala popoludní 4. septembra. Členovia spoločnosti v rámci regulárnych volieb zvolili za ich predsedníčku Prof. Elżbietu Gołąb (Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego, Warszawa), ktorá bude túto funkciu zastávať najbližšie 3 roky.

Súčasná predsedníčka PTP
Prof. Elżbieta Gołąb

V závere ešte raz musím vyzdvihnúť vysokú úroveň konferencie a hádam aj vysloviť ľútosť nad tým, že sa členovia PTP a SPS nestretávajú na takýchto podujatiach pravidelne. Po zhladnutí odborných príspevkov môžem s istotou vyhlásiť, že tém na vzájomnú diskusiu je mnoho a možnosti spolupráce vysoko perspektívne. Takže čo ešte dodať... stačí sa len hľadať a nájsť... Veľká výzva do blízkej budúcnosti! ☺

Martina Miterpáková

Seminár venovaný pamiatke akademika Bod'ú - očami porotkyne

Ôsmy ročník Seminára doktorandov venovaného pamiatke akademika Bod'ú sa konal v Pavilóne morfológických disciplín na Univerzite veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach v dňoch 10. a 11. septembra 2013. Na organizácii sa podieľali Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, Ústav fyziológie hospodárskych zvierat SAV v Košiciach a Prírodovedecká fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Seminár bol zameraný na veterinárske a biologické vedy a podmienkou bolo, aby nosná časť prezentovaných informácií obsahovala výsledky získané zo samostatnej práce doktoranda vykonanej v uplynulom roku jeho štúdia. Doktorandi prezentovali výsledky svojej práce vo forme prednášok, príspevky sú uverejnené v recenzovanom zborníku. Celkom bolo prezentovaných 42 prác, z toho 22 prác z UVLF, 7 prác z PF UPJŠ a 13 prác zo SAV. Seminár prebiehal v 4 sekciách: „A“ Bunková biológia, imunológia a genetika, „B“ Mikrobiológia a reprodukcia, „C“ Anatómia, výživa a hygiena potravín, „D“ Parazitológia, zoológia a iné.

Účastníci seminára boli zaradení do súťaže o najlepšiu prácu doktorandov a vybrané práce boli odmenené poukáž-

kami na nákup odbornej literatúry v hodnote 33.- €. Práce hodnotila odborná komisia zložená zo zástupcov UVLF, PF UPJŠ a ÚFHZ SAV, celkove bolo ocenených 12 prác.

Ocenené práce zo sekcie „D“ Parazitológia, zoológia a iné: MVDr. Štrkolcová Gabriela: Prevalencia intestinálnych helmintóz u detí z Medzeva a okolia. Ústav parazitológie, Katedra epizootológie a parazitológie, UVLF v Košiciach

Mgr. Vendeľová Emília: Metabolické produkty *Mesocestoides vogae* modulujú funkcie dendritických buniek *in vitro*. Parazitologický ústav SAV v Košiciach

Mgr. Paučulová Lenka: Náčrt príbuzenských vzťahov vysokohorských zástupcov rodu *Erebia* v pohoriach strednej Európy. Ústav biologických a ekologických vied, Katedra zoológie, UPJŠ v Košiciach.

Mgr. Bednáriková Zuzana: Vplyv vlastností PLA nanosfér na amyloidnú agregáciu inzulinu. Katedra biochémie, PF UPJŠ v Košiciach.

Za perfektne zvládnutú organizáciu semináru poďakovanie patrí MVDr. Dušanovi Fabianovi, PhD. z ÚFHZ SAV. Oceneným doktorandom srdečne blahoželáme a všetkým účastníkom prajeme veľa elánu do ďalšej práce.

Mária Goldová

Seminár venovaný pamiatke akademika Boďu - očami ocenej účastníčky

Už od roku 2005 sa v priestoroch Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach organizuje seminár doktorandov, ktorý je venovaný pamiatke prof. MVDr. Kolomana Boďu, DrSc. (1927 – 2005). Prof. Boďa predstavoval popredného veterinárneho lekára a odborníka z oblasti fyziológie živočíchov. Okrem výskumnej a pedagogickej oblasti sa angažoval aj v politike ako člen komunistickej strany. Na jeho počesť organizuje Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie spolu s Ústavom fyziológie hospodár-

Organizatorská „duša“ seminára RNDr. Dušan Fabián, PhD. (ÚFHZ SAV)

ských zvierat SAV v Košiciach konferenciu pre mladých nádejných vedcov. Pod taktovkou hlavného organizátora MVDr. Dušana Fabiána, PhD. môžu teda doktorandi praktizovať rečový prejav, ktorým dávajú svetu na známosť svoje podnetné výsledky vedeckých prác. Ich najväčšou motiváciou je samozrejme vzdať hold uznávanému akademikovi a popritom využiť možnosť publikovať svoje príspevky v plnom znení v recenzovanom v zborníku, tým pádom získať kredity, občerstviť sa a nanajvýš možnosť získať ocenenie. Aktívni doktorandi UVLF a študenti ústavov SAV sa teda každoročne v septembri tešia tejto akcii. Už od minulého roku sa k nim pripojili aj doktorandi Prírodovedeckej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Tento rok bol aj vďaka nim evidovaný najvyšší počet účastníkov. Kvôli takémuto generalizovanému záujmu mohlo publikum pričuchnúť k rôznorodým tématickým. Pestrá rozmanitosť prác bola posudzovaná odbornou komisiou, ktorú zastupovala doc. MVDr. Mária Goldová, PhD., doc. MVDr. Peter Javorský, DrSc., RNDr. Veronika Sačková, PhD., RNDr. Bianka Bojková, PhD a RNDr. Klaudia Čobanova, PhD.

V poradí ôsmy seminár doktorandov otvoril prorektor prof. MVDr. Jaroslav Legáth, PhD. Prvá sekcia študentských prednášok zahŕňala oblasť bunkovej biológie, imunológie a genetiky. V tejto sekcii sa predbiehali študenti snažiaci sa zachrániť svet pred záhubou pomocou hypericínu, mitoxantrónu alebo prostredníctvom využitia rôznych probiotických kmeňov. V sekcii mikrobiológia a reprodukcia sme sa dozvedeli o rôznych diagnostických postupoch detekcie patogénov, citlivosti špecifických patogénnych kmeňov baktérií a probiotické vlastnosti prospešných baktérií izolovaných od trusu cez mlieko a mliečne výrobky. Táto

Odborná porota pri záverečnom rozhodovaní

sekcia priniesla zároveň cenné informácie o ovulačnom pomere u súk a hrozbe telesného tuku pri želanom počatí. Týmto bol ukončený prvý plodný deň konferencie, kedy bola komisia ešte plná síl a tolerovala aj niekoľkominútové natiahnutie prednášok. Veď kto hľadá na ubiehajúci čas pri kŕmení sa kvalitnými vedomosťami. Nasledujúce slnečné ráno sa aula morfologického pavilónu rozozvučala študentmi vystupujúcimi v sekcii, ktorá bola venovaná anatómii, výžive a hygiene potravín. Študentky Ústavu anatómie predniesli informatívne prednášky o detailnej skladbe žíl a lymfatického systému u našich príbuzných živočíchov (potkan, králik). Po nich sa predviedol prvý odvážny účastník mužského rodu, ktorý sa nenechal zastrašiť silne ženskou účasťou a porozprával nám o tom ako čo najvyššie vykrmiť kurčatá a prispieť tak ku kvalite hydinového mäsa. Po ňom sme sa mohli v pozadí slovenskej legislatívy dozvedieť o rôznych skriningových rýchlo-testoch slúžiacich na detekciu reziduí antibiotík. Poobede nastala „chvíľka slávy“ pre účastníčky nášho parazitologického ústavu, ktorú otvorila RNDr. Božena Haklová. Biba nás pútavo informovala a parazitoch a patogénoch u plazov. Ďalšou

Jedna z ocenených a autorka článku Mgr. E. Vendeľová

reprezentantkou nášho ústavu bola MVDr. Lýdia Hermanovská, ktorá nás presvedčivo informovala o imunomodulačnom vplyve glukánu a jeho potencionálneho využitia pri zvládaní infekcie *Ascaris suum*. Lýdia podala štafetu Mgr. Emílii Vendeľovej, ktorá poukázala na schopnosť parazitárnych sekrétov narušiť funkcie dendritických buniek, ktoré zohrávajú nosnú úlohu v iniciácii imunitnej odpovede hostiteľa. RNDr. Lucia Blaňárová-Pangráčová

nám predstavila variabilitu patogénov prenášaných kliešťami vo vzťahu k rezervoárovým hositeľom. Po našich prednáškach sme sa ešte mohli dozvedieť o alarmujúcom množstve parazitov v rómskej komunite. Ako bolo poznamenané komisiou o takýchto témach by sa dalo diskutovať do večera a možno aj dodnes. Vďaka takýmto „rezervoárom“ je aj na najbližšie desaťročia dostatok výskumného materiálu pre motivovaných študentov, ktorí aspirujú na titul PhD. V závere programu sme sa opäť mohli

potešiť mužskej účasti MVDr. Ľuboša Šmigu, ktorý upozornil na stratu druhej identity u rýb. Po úspešnom ukončení všetkých prednášok sa vysoko erudovaná odborná komisia tradične poradila o výbere dvanástich najlepších prác. Ocenenie sa ušlo aj reprezentantke nášho Parazitologického ústavu SAV.

Emília Vendeľová

7. ročník Drobnicovho memoriálu

V neskorých letných dňoch, 16. – 18. septembra 2013, sa uskutočnilo podujatie venované spomienke na profesora Ing. Ľudovíta Drobnicu, DrSc. pod názvom „7. ročník Drobnicovho memoriálu“. Prof. Drobnica v rámci bohatej výskumnej činnosti založil na Slovensku vedeckú školu zaoberajúcu sa problematikou mechanizmu účinku prírodných a syntetických látok a vzťahov medzi ich štruktúrou, účinnosťou určujúcimi fyzikálno – chemickými vlastnosťami a biologickými aktivitami a to s ohľadom na farmaceuticko – medicínske, poľnohospodársko – potravinárske i chemicko – ekologické aspekty použitia. Ťažiskom jeho práce boli izotiokyanáty a ich prírodné prekurzory, predovšetkým glykozínoláty. Drobnicov memoriál je súťaž mladých vedeckých pracovníkov v odboroch biochémie, mikrobiológie, molekulárnej biológie a biotechnológie. Vystúpilo na ňom viac ako 40 mladých vedeckých pracovníkov z Bratislavy, Martina a Košíc, z univerzitných pracovísk a z ústavov SAV. Parazitologický ústav reprezentovali MVDr. Michaela Dolinská, PhD a RNDr. Bronislava Víchová, PhD. O tom, že to bude konferencia s priateľskou a uvoľnenou atmosférou svedčalo aj prostredie, v ktorom sa podujatie uskutočnilo - v okolí Bojne, v Ranči pod Babicou. Ako prvá nás privítala jedna z členov organizačného výboru Ing. Zdena Sulová, CSc., ktorá nám so širokým úsmevom na tvári odovzdala kľúče od „netradičného“ ubytovania. Niektorí šomrali, no niektorí to privítali ako kúsok dobrodružstva a ozvláštnenia ich vedeckého života. Každopádne každý z nás sa tam musel cítiť ako na divokom západe. Okolo nás voľne pobehovali alpaky, poníky, sliepky a mačky; nad hlavami preleteli holuby, v širokom okolí ranča na nás civeli ťavy, makaky, somáre, kozy kamerúnske, medvedík čistotný, dikobraz, dokonca aj kengury; popri Vás tíško v klietke prešiel tiger bengálsky, na rybníku plávali kačice a v rybníku korytnačky a ryby, ktoré ste si mohli uloviť.. a túto relax atmosféru narúšal ručiaci lev z klietky umiestnenej v strede rybníka a členovia komisie, ktorí participantov tohto podujatia zvoľávali na prednášky. Podujatie otvoril Ing. Roman Hudec, PhD. úvodnou prednáškou o molekulárnych prejavoch Huntingtonovej choroby, ktorá je charakteristická nekoordinovanými trhavými pohybmi tela a zníženými mentálnymi schopnosťami. Molekulárna etiológia napriek neutíchajúcemu vedeckému úsiliu zostáva stále záhadou a účinná liečba tohto ochorenia ešte nebola nájdená. Prvú sekciu pod názvom Xenobiotiká a vzťahy medzi štruktúrou a účinkom protilátok odštartovala prednáška o výskyte avermektínovej rezistencie v chovoch oviec na Slovensku, kde pracovný tím z Parazitologického ústavu zistil, že rezistencia na spomínanú skupinu antihelmintík v chovoch oviec je prítomná, ale nie alarmujúca ako je to v krajinách s rozvinutým chovom oviec. Ďalšími prednáškami v tejto sekcii boli pred-

Účastníčky podujatia – členky SPS pri SAV - Dr. Víchová a Dr. Dolinská

nášky o flavonoidoch, o bioaktivite nových derivátov a komplexov flavonoidov s potenciálnym profylaktickým a terapeutickým využitím, pretože flavonoidy sú už desaťročia známe svojimi benefitmi pre ľudské zdravie. Zámerom tejto práce bol vývoj a testovanie rôznych derivátov a komplexov flavonoidov ako aj príprava koncentrátov flavonoidov z prírodných zdrojov, kde autorka odporúča sa zamerať na prírodné komplexy, kde spoločne fungujú viaceré bioaktívne zlúčeniny, ktoré synergickým spôsobom môžu potencovať príslušné účinky; v tomto smere sa ako vhodná odroda pohánky ukazuje odroda Špačinská 1. Otázka sekundárneho metabolitu ľubovníka bodkovaného, hypericínu, bola riešená tímom z Prírodovedeckej fakulty UPJŠ, kde zistili, že inhibítory histón deacetyláz sú schopné modifikovať a zvýšiť cytotoxický účinok fotodynamickej terapie s hypericínom v nádorových bunkách in vitro a na schopnosť hypericínu ovplyvniť účinok niektorých cytostatík, prípadne schopnosť hypericínu interagovať s mechanizmami, ktoré regulujú biologickú dostupnosť liečiv v organizme. Po krátkej prestávke sa začala druhá sekcia s názvom Biochémia a biofyzika biologických membrán, kde bolo poznamenané, že je dôležité detailné poznanie mechanizmov regulujúcich homeostázu mitochondriálnych lipidov u modelových

eukaryotických organizmov, pretože je to prospešné pre pochopenie molekulárných mechanizmov etiológie niektorých ľudských ochorení, medzi ktoré patria rôzne mitochondriálne neuropatie a myopatie, ale aj závažné respiračné

ochorenia spojené so zmenami pľúcneho surfaktantu. Taktiež sme sa dozvedeli o chemoterapii, ktorá predstavuje dominantný spôsob liečby akútnej lymfocytárnej leukémie a môže spôsobiť nadexpresiu membránových transportérov (P-glykoproteín), ktoré participujú na vzniku fenotypu viaciekovej rezistencie. Deň sme ukončili skvelou večerou a neformálnou diskusiou do skorých ranných hodín. Ďalší deň konferencie odštartoval treťou sekciou pod názvom Molekulárna, celulárna biológia a mikrobiológia, kde som sa dozvedela, že opakovaný stres zvyšuje produkciu endogénnych katecholamínov v adipocytoch mezenterického tukového tkaniva u potkana. Katecholamíny patria medzi dôležité neurotransmitery slúžiace predovšetkým ako skoré mediátory odpovede na stres. Najviac ma však zaujali prednášky o vakcínach a vírusoch chrípky typu A. Jedinou účinnou ochranou voči vírusu chrípky je očkovanie, ktoré sa musí opakovať každoročne kvôli antigénnym zmenám v povrchových glykoproteínoch hemagglutínínu a neuraminidázy. V súčasnosti sa výskum zameriava aj na prípravu univerzálnej vakcíny, ktorá by bola účinná voči viacerým subtypom vírusu chrípky prípadne efektívnejšej očkovacej látky. Jednu z možností predstavujú DNA vakcíny. Ďalší výskum bol zameraný na variabilitu baktérií spájaných s netopiermi alebo guánom. Skúmali guáno z veže kostola v Slovenskej Lupči, kde zistili, že v guáne sa nachádzajú mezofilné baktérie patriace do okruhu *S.*

nepalensis, ktoré súčasne reprezentujú aj humánne patogény a teda guáno nahromadené v blízkosti alebo priamo v ľudských obydliach a stavbách môže predstavovať významné zdravotné riziko. Jednoducho povedané: v kostoloch netreba zhlboka dýchať! – ako poznamenal jeden člen komisie. Posledná sekcia pod názvom Enzymológia a proteomika ma upútala prednáškou alebo lepšie povedané animáciami ľudského srdcového ryanodínového receptora, štruktúrnymi štúdiami N-terminálnej oblasti, kde mutácie v danej oblasti sú spájané

s niekoľkými srdcovými ochoreniami, a z tohto dôvodu cieľom práce bolo priniesť nové poznatky o štruktúre N-terminálnej a centrálnej oblasti ľudského srdcového ryanodínového receptora v spojení s ich funkciou v rámci celej molekuly. Po prednáškach nasledovala posterová sekcia a po nej vytúžená večera s dlho očakávanou voľnou zábavou. V posledný deň konferencie vyhlásili výsledky súťaže mladých vedeckých pracovníkov, rozdali sa ceny a ukončil sa 7. ročník Drobnicovho memoriálu. Okrem 3. hlavných cien komisia udelila aj 5. knižných publikácií, kde jednu z nich ocenila prednášajúcu z Parazitologického ústavu RNDr. Bronislavu Víchovej, PhD. Pre záujemcov bola naplánovaná návšteva hradiska Bojná – Valy. Po tomto výlete sme sa rozprchlí do svojich domovov, a verím, že s veľkým entuziazmom sme sa pustili do práce, ktorá prinesie nové výsledky, a s ktorými sa popýšime na ďalšom ročníku Drobnicovho memoriálu.

Michaela Dolinská

Študentská vedecká konferencia PriF UK 2013

Študentské vedecké konferencie (ŠVK) Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave už tradične predstavujú vedecké podujatie s medzinárodnou účasťou. Sú určené študentom bakalárskeho, magisterského a doktorandského štúdia prírodovedných odborov (bez vedecko-akademickej hodnosti PhD.). Tento rok sa ŠVK uskutočnila 24. apríla 2013. Po registrácii účastníkov a slávnostnom otvorení konferencie úvodným príhovorom dekana PriF UK doc. RNDr. Milana Triznu, PhD. nasledovala inšpiratívna plenárna prednáška vedúceho Katedry

**ŠTUDENTSKÁ
VEDECKÁ
KONFERENCIA**
PRÍRODOVEDECKEJ FAKULTY
UK V BRATISLAVE

anorganickej chémie PriF UK prof. RNDr. Jozefa Nogu, DrSc. s názvom „Byť vedcom – ab initio“. Po prednáške o úskaliach i radostnejších stránkach vedeckého života ako aj etike vo vede nasledovali prezentácie príspevkov 291

účastníkov konferencie. Svojou účasťou podporili a obohatili toto vedecké podujatie študenti z ôsmich slovenských inštitúcií, šiestich českých inštitúcií, jednej nemeckej inštitúcie a slovenskej firmy SLOVNAFT, a. s. Najvyšší počet účastníkov 249 bol z radov študentov Univerzity Komenského v Bratislave, konkrétne 19 študentov bakalárskeho stupňa, 132 študentov magisterského štúdia a 164 doktorandov. Druhé miesto v počte účastníkov obsadila Slovenská akadémia vied s počtom 29 študentov a tretie s počtom 7 študentov Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a s rovnakým počtom 7 študentov Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Na konferencii sa taktiež zúčastnili študenti Prešovskej univerzity v Prešove, študenti z Masarykovej Univerzity v Brne, Veterinárna a farmaceutická univerzity Brno, Českého vysokého učení technického v Prahe, Karlovej Univerzity v Prahe a Univerzity Palackého v Olomouci, Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne, Univerzity Pardubice, Universitát Regensburg v Nemecku a firmy SLOVNAFT, a. s. Prihlásení študenti z týchto pracovísk prednášali svoje príspevky v jednotlivých sekciách, na ktoré bola Študentská vedecká konferencia rozdelená. Do obsahovo najširšej Biologickej sekcie bolo zaradených 154 príspevkov a pozostávala z ďalších piatich častí umiestnených do prednáškových miestností a posterovej sekcie. Prvá časť biologickej sekcie obsahovala príspevky študentov zaoberajúce sa štúdiom génov, využívajúc pritom rôzne molekulárne a imunologické metódy. Predsedajúcimi tejto časti boli RNDr. Regína Sepšiová, PhD. z Katedry genetiky, doc. RNDr. Hana Drahovská, PhD. a Mgr. Andrej Ficek, PhD. z Katedry molekulárnej biológie. V tejto časti sekcie prezentovala svoje výsledky naša kolegyňa Mgr. Emília Vendelová v príspevku s názvom „Modulácia imunitnej odpovede flavonoidom silymarínom počas experimentálnej infekcie larválnym štádiom cestóda u myši“. Druhá časť biologickej sekcie zahŕňala rôznorodé príspevky študentov z oblasti fyziológie živočíchov. Predsedajúcimi druhej časti boli Mgr. Silvia Bodoriková, PhD. z Katedry antropológie a doc. Mgr. Iveta Herichová, PhD. z Katedry živočíšnej fyziológie a etológie. V tejto sekcii som prezentovala svoju prednášku s názvom „Rezistencia na antihelmintiká u *Haemonchus contortus* – rozdiel v *in vitro* odpovedi pri experimentálnej infekcii oviec a kôz“. Tretia časť biologickej sekcie bola venovaná príspevkom študentov z oblasti mikrobiológie s predsedajúcimi doc. RNDr. Františkom Golaisom, CSc. a doc. RNDr. Petrom Kabátom, CSc. z Katedry mikrobiológie a virológie. Výsledky štúdií v oblasti fyziológie rastlín a ekológie prezentovali študenti zaradení do štvrtej časti biologickej sekcie. Tejto časti predsedala doc. RNDr. Alžbeta Blehová, CSc. z Katedry fyziológie rastlín. Posledná piata časť biologickej sekcie obsahovala príspevky študentov venujúcich sa ekologickým témam s predsedajúcim prof. RNDr. Jozefom Halgošom, DrSc. z Katedry ekológie. Dvadsaťpäť príspevkov študentov z oblasti environmentálnej bolo zaradených do Enviromentálnej sekcie ŠVK. Predsedajúcimi tejto sekcie boli prof. RNDr. Agáta Fargašová, DrSc. z Katedry ekozozológie a fyziotaktiky, prof. Ing. Bohdan Juráni, CSc. z Katedry pedológie a doc. RNDr. Katarína Pavličková, CSc. z Katedry krajinskej ekológie. V dvoch častiach Chemickej sekcie prezentovali svoje výsledky 60 študentov zaoberajúcich sa rôznymi metodikami analytickej a fyzikálnej chémie. Predsedajúcim prvej časti Chemickej sekcie bol doc. Mgr. Radovan Šebesta, PhD. z Katedry

organickej chémie a predsedom druhej časti prof. RNDr. Vladimír Kellö, DrSc. z Katedry fyzikálnej a teoretickej chémie. Didaktická sekcia obsahovala 11 príspevkov a predsedala jej RNDr. Soňa Nagyová, PhD. z Katedry didaktiky prírodných vied, psychológie a pedagogiky. V Geologickej sekcii študenti prezentovali 15 príspevkov a predsedajúcimi boli prof. RNDr. Daniela Reháková, CSc. z Katedry geológie a paleontológie, doc. RNDr. Marián Fendek, CSc. z Katedry hydrogeológie a doc. Mgr. Peter Uhlík, PhD. z Katedry ložiskovej geológie. Geografická sekcia bola rozdelená na dve časti a zahŕňala 32 príspevkov študentov, ktoré posudzovala komisia v zložení RNDr. Norbert Polčák, PhD. z Katedry fyzickej geografie a geoekológie a Mgr. Marcel Horňák, PhD. z Katedry humánnej geografie a demografie. Na konferencii sa v jednotlivých sekciách zúčastnili aj študenti so 142 posterovými prezentáciami výsledkov svojich štúdií. Na Študentskej vedeckej konferencii Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského 2013 bolo odovzdaných 14 diplomov a 14 balíčkov cien. Jej vyhodnotenie prebiehalo počas spoločenského večera. Cenu Sigma-Aldrich za najlepší príspevok získala v oblasti biológie Daniela Kramárová s príspevkom „Somatometria slovenských vysokoškolských študentiek z PriF UK v Bratislave“ z Katedry antropológie PriF UK a v oblasti chémie Jaroslav Baričák s príspevkom „Modifikácia syntéznych úloh na laboratórne cvičenia z anorganickej chémie“ z Katedry anorganickej chémie PriF UK. Ocenenie prezidenta Slovenského jadrového fóra za najlepší príspevok z tematiky palivového cyklu jadro-energetických zariadení a využívania ionizujúceho žiarenia v lekárskech a prírodných vedách získali: Michaela Špalková s príspevkom „Pôsobenie nízkych dávok ionizujúceho žiarenia, azoxystrobinu a vybraných ťažkých kovov na modelový organizmus druhu *Artemia franciscana*“ z Ústavu biológie, zoológie a rádiobiológie z Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach; Iveta Bartošová s príspevkom

„Calding tube materials for advanced nuclear facilities with closed fuel cycle“ z Ústavu jadrového a fyzikálneho inžinierstva Slovenskej technickej univerzity v Bratislave; Martin Kontrík s príspevkom „Korózia superzliatiny Incoly 800H/HT v eutektickej zmesi LiF-NaF-KF s rôznym prídavkom fluoridu chromitého“ z Ústavu anorganickej chémie Slovenskej Akadémie Vied. Ocenenie Slovenských elektrární Enel za najlepší príspevok z tematiky energetických zariadení získala Eva Viglašová s príspevkom „Sorption of uranium species from aqueous solutions by Greek zeolite Metaxades“ z Katedry nukleárnej chémie PriF UK. Diplom dekana PriF UK za najlepší príspevok a prednášku získali: v biologickej sekcii Dominika Balážiová s príspevkom „DNA

analýza génov zodpovedných za familiárnu hypercholesterolémiu (LDLR, ApoB100 a PCSK9) u slovenských pacientov“ z Ústavu experimentálnej endokrinológie Slovenskej Akadémie Vied a Ján Štetka s príspevkom „P-glycoprotein expression patterns in L1210 cells after all-trans retinoic acid and 9-cis retinoid acid treatment suggest involvement of posttranscriptional regulation“ z Ústavu molekulárnej fyziológie a genetiky Slovenskej Akadémie Vied; v didaktickej sekcii Zuzana Vasilová s príspevkom „Kompetencie prírodovednej gramotnosti v komplexných učebných úlohách z chémie“ z Katedry didaktiky prírodných vied, psychológie a pedagogiky PriF UK; v enviromentálnej sekcii Monika Šmelková s príspevkom „Fytotoxicita ťažkých kovov (Sb, Ni, V a Zn) hodnotená inhibíciou rastu semenáčikov *Sinapis alba* L.“ z Katedry enviromentálnej ekológie PriF UK; v geografickej

sekcii Anna Máriassová s príspevkom „Priestorové aspekty záujmu USA o Afriku“ z Katedry regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny PriF UK; v geologickej sekcii Tomáš Čeklovský s príspevkom „Faunistické spoločenstvo z Prepoštskej jaskyne v čase prítomnosti neandrtálcov“ z Katedry geológie a paleontológie PriF UK; v chemickej sekcii Michal Májek s príspevkom „Nová fotokatalytická alkyltolácia arómatov z Institut für Organische Chemie Universität Regensburg; za najlepší poster Jana Ferusová – „Kvantitatívna analýza génovej exprese apoptózy nenádorových buniek indukovaná fotoaktivovaným hypericínom“ z Katedry genetiky PriF UK. Oceneným srdečne blahozeláme!

Elena Školníková

Nie je Tivoli ako Tivoli, alebo 8. európsky kongres tropickej medicíny a medzinárodného zdravia aj so slovenskou účasťou

V dňoch 10. – 13. septembra 2013 sa v dánskej metropole Kodaň uskutočnilo medzinárodné podujatie 8th European Congress on Tropical Medicine and International Health, na ktorom mala svoje zastúpenie aj slovenská parazitológia.

V deň registrácie sme plné elánu naklusali pred brány Zábavného centra Tivoli a nechápali sme, že všade sa vyžaduje zaplatenie vstupného – veď my sme predsa chceli ísť *len na konferenciu!* Po tom, ako sme dvakrát obehli celý areál zábavného parku, nás strážnik nakoniec navigoval o pár ulíc ďalej, do Kongresového centra Tivoli, ktoré hostilo naše vytúžené podujatie.

V mene organizačného výboru privítal účastníkov konferencie prezident Dánskej spoločnosti pre tropickú medicínu a medzinárodné zdravie Kim P. David, ktorý vo svojom príhovore zdôraznil význam zdravia ako rozhodujúceho faktora jedného osobného blahobytu, ako aj ekonomického rozvoja. V roku 2000 boli sformulované Ciele rozvoja v tomto miléni, ktorých splnenie bolo naplánované na rok 2015. Kongres bol venovaný práve diskusii o pokrokoch, ale aj nedostatkoch pri plnení týchto vízií. Od r. 2000 boli urobené významné pokroky k ich naplneniu a mnohé z nich sa podarilo dosiahnuť. Pozornosť je aj napriek ekonomickej kríze aj naďalej nutné venovať najmä pohlavne prenosným a vektormi prenášaným chorobám, ako aj nízkej úrovni zdravotnej starostlivosti o matku a dieťa a podvýžive v mnohých častiach sveta.

Počas kongresu sa na rôznych fórach diskutovalo o trendoch v epidemiológii v globálnom kontexte a o aktuálnych cieľoch, ktoré prinášajú novo sa objavujúce nákazy. Program bol rozdelený do niekoľkých hlavných blokov: Infekčné choroby, Reprodukčné a detské zdravie, Neprenosné choroby, Zdravotný systém a jeho financovanie, Globálna spolupráca a zdravie.

Súčasťou kongresu bola aj **Piata konferencia Škandinávsko-pobaltskej parazitologickej spoločnosti**, ktorá nás ako parazitologičky zaujímala najviac. V rámci parazitologických sekcií sme mali možnosť vypočuť si prednášky o aktuálnych trendoch v molekulárnej a evolučnej parazitológii, o liečbe a prevencii parazitov,

parazitárnej imunológii a patológii, ekológii parazitov, nových trendoch v diagnostike črevných protozoí, či mapovaní a modelovaní parazitárnych infekcií. Zaujímavá bola sekcia venovaná pásomnici *Echinococcus multilocularis*, pôvodcovi významnej a stále aktuálnej zoonózy. Dominique Vuitton a Thomas Romig vo svojich plenárnych prednáškach veľmi podrobne rozobrali epidemiológiu parazita z medicínskej a ekologickej perspektívy. V sekcii ďalej odznelo niekoľko zaujímavých prednášok, z ktorých najviac zarezovala informácia Emily Jenkins. Referovala o meniacom sa životnom cykle pásomnice v oblasti Severnej Ameriky, kde opakovane našli mäsožravce s larvocystami, čiže nie v roly definitívnych hostiteľov, ale medzihostiteľov.

Na meniace sa paradigmy v epidemiológii parazitárnych ochorení poukázali mnohí prezentujúci, ktorí zároveň zdôraznili význam neustáleho monitorovania najmä parazitov so zoonóznym potenciálom.

Program podujatia bol veľmi bohatý, čo bolo miestami aj na škodu, pretože pre parazitológa zaujímavé sekcie sa často aj niekoľkonásobne prekrývali a bolo skutočne ťažké si vybrať, ktorej sa zúčastníme.

A nakoniec, po opustení Kongresového centra Tivoli, došlo aj na Zábavný park Tivoli a našli sme si čas navštíviť aj najkrajšie miesta v Kodani.

Abstrakty z kongresu vyšli v špeciálnom vydaní *Tropical Medicine and International Health* a sú dostupné na internete

(<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/tmi.2013.18.issue-s1/issuetoc>).

Ďalší Európsky kongres tropickej medicíny a medzinárodného zdravia sa bude konať 6. – 10. septembra 2015 v švajčiarskom Bazileji.

Zuzana Hurníková

„Veľká čínska expedícia“

Traja pracovníci PaÚ SAV v zložení Dr. Oros, Dr. Špakulová a Dr. Bazsalovicsová absolvovali v septembri 2013 16-dňovú ichtyoparazitologickú expedíciu v Číne s cieľom získať vzácne parazity rýb, financovanú z projektu APVV 0653/11. Za týmto účelom boli navštívené tri jazerné lokality v povodí najväčšej čínskej rieky Yangtze pri mestách Wuxi, Wuhan a Danjiangkou. Živé ryby boli získavané priamo od rybárov na ranných a večerných miestnych trhoch a parazitologické pitvy boli robené na dvoch výskumných ústavoch v mestách Wuxi a Wuhan), alebo na hotelovej izbe v Danjiangkou.

Na letisku v Shanghai nás čakal vedecký pracovník Dr. Bing-Wen Xi, dlhoročný spolupracovník Dr. Orosa. Je zamestnaný vo „Freshwater Fisheries Research Center, Chinese Academy of Fishery Sciences (FFRC)“ v 6-miliónovom meste Wuxi a sprevádzal nás a pomáhal nám

po celú dobu expedície. Práve Wuxi bolo našou prvou zastávkou – mesto je lokalizované na juhu provincie Jiangsu na brehu tretieho najväčšieho sladkovodného jazera v Číne (Tai-hu Lake s rozlohu 2300 km² a prekvapivo s priemernou hĺbkou iba dva metre). V ústave FFRC nám poskytli priestory pre pitvy rýb a pre laboratórne spracovanie získaných parazitov.

Expedícia bola prvou skúsenosťou oboch členiek tímu s čínskou kultúrou a zvykmi, ktoré zahŕňali napríklad aj nutnosť jedenia paličkami. Všetky problémy však boli rýchlo prekonané v súčinnosti so skúseným cestovateľom Dr. Orosom a domácim Dr. Xi. Niektoré skutočnosti sa však prekonať nedali, napríklad prítomnosť smogu a vysokých teplôt, ktoré nás sprevádzali vo všetkých navštívených miestach vrátane druhej destinácie v susednej provincii Hubei, v meste Wuhan. Je to najviac zaľudnené mesto v strednej Číne s viac ako 10 miliónmi obyvateľov, ležiace pri ústí rieky Han do Yangtze. S láskavým pozvaním profesora G.T. Wanga sa miestom nášho pôsobenia na

„The museum of aquatic organisms“, exponát *Latimeriae chalumnae*

niekoľko dní stal „Institute of Hydrobiology, Chinese Academy of Sciences, Wuhan“, ktoré sa nachádza na brehu jazera Donghu. S pomocou ďalších čínskych kolegov sme nakupovali rôzne druhy rýb na obrovskom trhu (najväčšom v strednej Číne), kde sa obchodovalo aj s mnohými ďalšími živými i neživými komoditami. Hygienické štandardy všetkých navštívených trhovísk však boli klasicky orientálne.

Rybí trh, Wuhan

Súčasťou navštíveného inštitútu vo Wuhane je významné múzeum sladkovodných rýb „The Museum of Aquatic Organisms“. Tu sme mali možnosť vidieť okrem iného aj vzácny exponát „živej fosílie“ *Latimeria chalumnae*, ktorá bola ako živá ryba objavená až v roku 1938. Našu pozornosť upútali aj iné vystavené exponáty vzácných sladkovodných živočíchov vrátane obrovských druhov jesetera veľkého a príbuzného veslonosa čínskeho, alebo riečne delfíny či krokodíly. Vystavený je aj ďalší chránený druh ryby kaprovec čínsky z čeľade Catostomidae, ktorého mladé exempláre sme dosť drahô získali z farmového chovu na vyšetrenie, avšak žiadne parazity sme nenašli. Poslednou zastávkou expedície bolo na čínske pomery maličké mesto Danjiangkou (150 tisíc obyvateľov), ktoré sa nachádza na strednom toku rieky Han v provincii Hubei. Zaujímavosťou mesta je monumentálna priehrada

„Danjiangkou Dam“, postavená v rokoch 1958 až 1973. Oficiálne slúži ako zdroj vody, elektrickej energie a ochrany pred povodňami. Vodné dielo je súčasťou mega-projektu s názvom „South-North Water Transfer Project“, cieľom ktorého je vybudovanie 1250 km dlhého kanála pre zabezpečenie lodnej dopravy a z Danjiangkou až do Pekingu a zavodnenie suchých oblastí strednej Číny. V modernom hoteli sme strávili posledných päť dní pobytu, ktorý sa rovnako niesol v duchu pitiev desiatok rýb, kupovaných na lokálnych rybích trhoch. Po vypitvaní boli často súčasťou našej večere, pripravenej v spriatelenej miniatúrnej reštaurácii...

Počas pobytu v Číne bolo celkovo vyšetrených 703 rýb patriacich k 22 druhom. Bol získaný vzácny parazitologický materiál, predovšetkým nečlánkované cestódy radu Caryophyllidea (*Khawia* sp., *Paracaryophyllaeus* sp., *Atractolytocestus tenuicollis*), bothriocefalidné pásomnice rodu *Senga*, trematódy z čeľade Aspidogastriidae (*Aspidogaster ijimai*) a rôzne druhy háčikohlavcov (Acanthocephala). Získané parazity sú nateraz predmetom morfológieho, cytogenetického a molekulárneho štúdia pracovníkov Oddelenia systematiky PaÚ SAV.

Večera s kolegami z „Institute of Hydrobiology“ vo Wuhane

Denné a často i nočné pracovné nasadenie a úmorné cestovanie na dlhé vzdialenosti sme kompenzovali tichou radosťou z každého čínskeho červíka, z excelentných chutí čínskych jedál a zo záplavy nových exotických dojmov, ale aj z kontrastu neuveriteľnej špiny na trhoviskách a nádheru

niekoľkých historických mestských častí, ktoré sme si dopriali navštíviť vo Wuxi a pred odletom v Shanghai. Najintenzívnejším poznatkom celej expedície bol snáď fakt, že bez schopností, ochotnej pomoci a láskavosti kolegu Dr. Bing-Wen Xi by nebolo možné nič – ani cestovať, ani bývať v hoteloch mimo Shanghai, ani kúpiť ryby či sa kvalitne najesť. Vďaka vzácnjej a už overenej spolupráci máme na

túto expedíciu len tie najlepšie spomienky a veľkú túžbu, aby sa získané parazity čím skôr premenili na kvalitné publikácie.

Eva Bazsalovicsová, Marta Špakulová

Mesačný študijný pobyt na univerzite Sapienza v Ríme, Taliansko

V rámci riešenia projektu „Výskumno-vzdelávacie parazitologické centrum SAV“ som v októbri 2013 absolvovala mesačnú pracovnú stáž na Instituto de Parasitologia, Department of Public Health and Infectious Diseases, Sapienza University of Rome v Taliansku.

Počas môjho pobytu som spolupracovala s Dr. Stefanom D'Amelium, Dr. Serenou Cavallero a Dr. Barbarou Gambetta, ktorí sa zaoberajú populačno-genetickými štúdiami, na úrovni rôznych taxonomických skupín organizmov.

Cieľom mojej stáže bolo získať zručnosti v používaní PC softvérov, nevyhnutných pre spracovanie výstupov molekulovo-genetických analýz, na postsekvenčné analýzy (analýzy haplotypovej frekvencie, fylogeografické analýzy) (MEGA5, WebPrank, jModelTest, DNA SP) a programov na rekonštrukciu fylogeografických vzťahov medzi analyzovanými nukleotidovými sekvenciami genetických markerov z rôznych vzoriek - tvorba tzv. „fylogeografických networkov“, (TCS, Network, SpitsTree).

Počas môjho pobytu sme dokončili sekvenčné analýzy vzoriek DNA *Babesia* spp. z rôznych druhov kliešťov a hlodavcov z viacerých geografických oblastí na Východnom Slovensku (prinesených z nášho pracoviska) a následne sme s použitím vyššie spomenutých softvérov analyzovali výstupy sekvenčných analýz, zaoberali sme sa štúdiom genetickej variability (rekonštrukcia fylogenetických vzťahov) získaných izolátov a pomocou median – joining network analysis (Network, Fluxus) a parsimony network analysis (TCS) sme študovali fylogeografické vzťahy medzi získanými izolátmi (*Babesia* spp. a viacerých genetických markerov *Anaplasma phagocytophilum*), ktoré sme porovnávali s dátami dostupnými v génovej banke.

Na 49 vzorkách genomického DNA získaných izoláciou z tkanív tatranských kamzíkov (*Rupicapra rupicapra* subsp. *tatrica*) bola študovaná úroveň genetickej variability populácie analýzou dvoch markerov: adaptívneho MHCII DRB1 exon2 a neutrálneho markera mtD-loop. Tatranský kamzík predstavuje jeden z 10 poddruhov alpského kamzíka (*R. rupicapra*), v populácii ktorého sa v dôsledku dlhodobej izolácie zakonzervoval jedinečný genofond. Do národných parkov Slovenský raj a Veľká Fatra bol však v minulosti (1964 – 1968) introdukovaný aj iný poddruh alpského kamzíka (*R. r. rupicapra*). V dôsledku geografickej blízkosti tatranských horských masívov, a migrácií tatranského kamzíka do nižších polôh hlavne v zimných mesiacoch, by sa kamzík vrchovký alpský (*R.r.rupicpra*) mohol dostať do kontaktu s endemickým poddruhom tatranského kamzíka v Nízkych Tatrách, čo by mohlo viesť k následnej nežiadúcej hybridizácii („interbreedingu“) a zániku genetickej jedinečnosti endemického poddruhu. Preto je nevy-

hnutné opakovane sledovať úroveň a prípadné zmeny genetickej variability v populácii.

MHC komplex je veľmi citlivým markerom pre štúdium genetickej variability populácií. Variabilita MHC výrazným spôsobom ovplyvňuje mnohé biologické črty populácie. Je ekologicky relevantným ukazovateľom zmien v populácii, nakoľko je ovplyvňovaná populačnou dynamikou hostiteľa, prítomnosťou/cirkuláciou patogénov v populácii a dynamicky reaguje na parazito-hostiteľské vzťahy, ich vývoj a historické zmeny v priestore a čase.

V prípade tatranského kamzíka, ako významného predstaviteľa endemického fauny Slovenska a zároveň významný glaciálny relikv, ma štúdium genetickej variability populácie obrovský význam pre zachovanie a následnú ochranu tohto druhu s cieľom zabrániť genetickému zániku významného zoologického taxónu. V študovanej populácii tatranského kamzíka sme zistili prítomnosť 12 alel (9 novo opísaných RuruDRB*41-49 a troch predtým identifikovaných alel RuruDRB*01,15,28). Bola zistená nízka genetická variabilita (haplotype diversity $H_d = 0.35$) a vysoký stupeň homozygotity v populácii (41 homozygotných jedincov, 8 heterozygotných jedincov), čo môže byť výsledkom výrazných fluktuácií a poklesov početnosti (tzv. „bottlenecks“) v minulosti, spôsobených neregulovaným odstrelom a rôznymi parazitickými ochoreniami. MHC je významným komponentom imunitného systému hostiteľa. Pri napadnutí organizmu patogénnym agens, MHC aktivizujú tzv. antigén prezentujúce bunky a iniciujú špecifickú imunitnú odpoveď. Najvýraznejšia genetická variabilita bola zistená v rámci funkčne dôležitej oblasti - tzv. peptide-binding región (PBR). Vysoký stupeň polymorfizmu PBR môže pozitívne ovplyvniť efektivitu imunitných reakcií pri vstupe patogénnych agens do organizmu a schopnosť jedinca vysporiadať sa so širším spektrom patogénov. Vo všeobecnosti, nízka variabilita MHC komplexu a vysoký stupeň homozygotity môžu mať za následok omnoho výraznejšiu náchylnosť k rôznym parazitárnym ochoreniam v porovnaní s populáciami s výraznejšou haplotypovou variabilitou.

Jedným z plánov pre ďalšiu spoluprácu bude získať viac dostupných informácií o zdravotnom stave populácie tatranského kamzíka a zohľadniť ich pri opakovanom šúdiu genetickej variability. Predbežné výsledky boli počas môjho pobytu prezentované pod názvom „Genetic variability in the endangered subspecies *R. r. tatrica*“ na medzinárodnom sympóziu II International Rupicapra Symposium – Biology, Health, Monitoring and Management, ktoré sa konalo v dňoch 24. – 25. októbra v Bellver de Cerdanya, Catalonia v Španielsku.

S Dr. Simonou Gabrielli som naštudovala metodiku, ktorú zaviedli na ich pracovisku ako tzv. „Culture-based Serological Assay“ na detekciu protilátok proti *Babesia divergens* s následným využitím pre skrining seropozitivity u hospodárskych zvierat ako aj v humánnej populácii, nakoľko *B. divergens* je humánne patogénnym kmeňom v pod-mienkach Európy. Zavedeniu týchto serologických metód predchádzala experimentálna infekcia mongolských pieskomilov (*Meriones unguiculatus*), získaným kmeňom *B. divergens*, pre založenie mikroaerofilných *in vitro* kultúr s použitím boviných a ovčích erytrocytov. Bovinné erytrocyty boli použité na inokuláciu teliat, ktorých séra boli následne testované na prítomnosť protilátok. Z infikovaných ovčích erytrocytov boli pripravené korpuskulárne (CA) a metabolické/rozpuštné (MA) antigény pre IFAT, ELISA a WB analýzy. Tieto poznatky by som chcela využiť pri založení kultúr *B. microti* (po získaní vhodného kmeňa *B. microti*) a pri následnom skriningu (serologickom aj molekulárnom) humánne patogénnej *B. microti* na našom pracovisku.

Okrem pracovných povinností, som samozrejme mala možnosť navštíviť aj niekoľko najvýznamnejších antických pamiatok starovekého Ríma, ako slávne koloseum, panteón, fontánu Di Trevi, či známe španielske schody na námestí Piazza Di Spagna. Rím je mestom mnohých kontrastov, kde sa minulosť prelína s prítomnosťou a budúcnosťou. Neprekvapí Vás teda, ak nájdete antické ruiny a staroveké architektonické pamiatky, učupené v tieni moderných novostavieb a výškových budov. Nájdete tu zmes rôznych kultúr, počujete neutíchajúcu kakofóniu zvukov a zmes rôznych jazykov, čo svedčí o tom, že toto čarokrásne antické mesto nikdy nespí. A aj napriek tomu, že je tu rušno a na uliciach sa musíte neustále predierať davmi ľudí, nikdy sa Vám nezunuje a budete ho napokon jednoducho milovať ☺.

Bronislava Víchová

Stáž na Azabu univezite v Japonsku, september – november 2013

Azabu University je súkromná veterinárna univerzita, nachádzajúca v meste Sagamihara v prefektúre Kanagawa, v blízkosti hlavného mesta Japonska Tokia. Prefektúra tvorí spolu s Tokiom, Jokohamou a ďalšími mestami jednu z najväčších aglomerácií na svete. Azabu University bola založená v r. 1890 a v súčasnosti je vedecký výskum v nej koncentrovaný v dvoch ústavoch, Institute of Veterinary Science a Animal Science and Biotechnology. Pod prvý z týchto ústavov patrí pracovisko „Laboratory of Parasitology“, kde absolvujem trojmesačnú stáž v rámci dohôd o vedeckej spolupráci medzi Japonskou spoločnosťou pre

podporu vedy (JSPS) a SAV. Na tomto oddelení sa venujem hlavne analýzám helmintov, udržiavaných na pracovisku pre experimentálne infekcie rôznych hostiteľov, a geografickej premenlivosti ázijských a európskych nematód genetickými prístupmi.

Motívy a symboly japonského poddruhu zaujímavej malej šelmy psíka medvedíkovitého (*Nyctereutes procyonoides viverrinus*), ktorého Japonci nazývajú „tanuki“, sú súčasťou tradičného folklóru a umeleckých artefaktov. Jeho sochy a vyobrazenia sa často nachádzajú v budhistických chrámoch a šintoistických svätyniach. V japonskej mytológii a bájkach je tento psík personifikovaný ako veselý darebák, majster prevlekov a premien, prefíkaný a často fahkovážny.

Parazit psíka medvedíkovitého *Toxocara tanuki*, prvýkrát popísaný Yamagutim (1941), je uznaný za samostatný druh a často sa zamieňa s morfológicky blízkym druhom *Toxocara canis*, najmä v európskych štúdiách. V prieskume prevalencie parazita u 45 uhynutých psíkov medvedíkovitých na cestných komunikáciách z územia prefektúry Kanagawa a Tokia bola hosťateľským pracoviskom zistená 58%-ná prevalencia parazita a následne sme ho charakterizovali sekvenciami ribozomálnej DNA na úsekoch 28S a ITS2. Od troch najvýznamnejších druhov toxokár sa *T. tanuki* líšil v priemere u 9,5% báz, pričom bol najbližší k škrkavke mačacej *Toxocara cati*, s nepatrne vyššou divergenciou od škrkavky psoj *Toxocara canis* a druhu *Toxocara vitulorum*, parazitujúceho u turov, hovädzieho dobytku a byvolov.

Býk plemena wagyu s osobitým mramorovým hov mäsom, rodinný chov v Čibe

Medvedík kynkažu (*Potos flavus*) žije tropických dažďových pralesoch Južnej a Strednej Ameriky ako výhradne stromový živočích. Je ľahko skrotiteľný a vo viacerých krajinách je obľúbený so ako exotické domáce zviera v záujmovom chove v domácich podmienkach. Najznámejším chovateľom medvedíka kynkažu bola Paris Hilton, ale pretože je chov týchto zvieratiek v Kalifornii oficiálne zakázaný a často ju hryzol a škrabal, v roku 2007 ho dala do zoológickej záhrady. V roku 2011 boli u juvenilného samca kynkažu, zadováženého v obchode s exotickými zvieratami v Tokiu a importovaného z Guyany v Južnej Amerike, zistené vajčička askaríd v truse. Tieto boli morfológicky určené ako patriace k rodu *Baylisascaris* z čeľade *Ascarididae*, s niekoľkými druhmi infekčnými pre človeka, keď sa larva uvoľňuje z požitých vajčičok a migruje podobne ako larva toxokár. Izolát sme podrobili genetickej analýze a na úseku ribozomálnej DNA ITS-2 sa od najbližších doteraz opísaných druhov *Baylisascaris procyonis* (parazituje hlavne u medvedíka čistotného) a *Baylisascaris columnaris* (parazit skunka) odlišoval v 7.8 - 8.8% nukleotidoch. Ďalším diferenciacným znakom bolo 11 tandemových repetícií G-A, ktorých počet je v rode *Baylisascaris* druhovo-špecifický. S prihliadnutím na výsledky experimentálnych infekcií u myši a morfológických osobitosťami je teda pravdepodobné, že v Guyane cirkuluje doteraz neopísaný druh. Skutočnosť, že genetický najpríbuznejší druh *B. procyonis* má značný zoonózný potenciál, tiež zdôrazňuje nutnosť preventívnych veterinárnych vyšetrení zvierat, ak sú chované doma alebo v zoológických záhradách.

Japonsko je na 8. mieste na svete v produkcii bravčového mäsa, pričom ho tu skonzumujú približne toľko ako hovä-

Hovädzí steak z tradičného plemena wagyu

dzieho a hydiny dokopy. Bravčové rezne „tonkatsu“ sú v ponuke takmer všetkých reštaurácií. V prefektúre Čiba, ležiacej východne od Tokia, sme boli s japonským hosťateľom Dr. Kensukem Tairom kvôli zberu prasačích škrkaviek *Ascaris suum* vo viacerých farmách zameraných na chov jatočných ošípaných a na jednej rodinnej farme sa nachádzalo aj vzácné plemeno hovädzieho dobytku wagyu z línie Tajima (japonská čierna). Plemeno wagyu je preslávené osobitým mramorovým mäsom s výrazným potenciálom k ukladaniu medzisvalového tuku a šľavnatosťou, vďaka čomu je celosvetovo najvyhľadávanejšou hovädzou pochúťkou. Zásľuhu na tom má geografická izolácia a špecifické podmienky chovu, pri ktorom sa využívajú rôzne chovateľské a kŕmne techniky, napr. napájanie pivom a saké (pre zlepšenie zažívania a vyvolanie hladu) alebo masírovanie zvierat ako prevencia ochabnutia svalu pri chove v priestorovo obmedzených stajniach (v Japonsku sa hovädzí dobytok zvyčajne nepasie). Mäso z tohto plemena sa všeobecne označuje ako „Kobe beef“ a mäso z jalovic ako hovädzie Mastusaka.

Čajový rituál

Jeden z chodov s tradičnou polievkou miso, tofu a suši, reštaurácia v Šindžuku (Tokio)

U škrkaviek *A. suum* a *Ascaris lumbricoides*, ktoré zapríčiňujú najrozšírenejšiu geohelmintózu vo svetovom meradle, askariózu, sa počas stáže porovnávala geografická variabilita izolátov zo strednej Európy a Ázie. Nestálosť v dominancii sekvenčných typov podľa hostiteľa u askariíd z rôznych geografických oblastí poukazuje na to, že odlišné majoritné haplotypy vznikli predtým ako hostiteľsky asociované

Čínska štvrť v Jokohame

populácie divergovali od spoločného predka, pričom ancestrálnym druhom je *A. suum*, parazit ošípaných. Oblým červom rodu *Heterakis* sa v Japonsku venuje väčšia pozornosť aj kvôli tomu, že sú prenášačom prvoka *Histomonas meleagridis*, patogénneho pre mnoho druhov vtákov. Okrem dvoch európskych štúdií nie sú zatiaľ dostupné genetické údaje o rozšírenom druhu *Heterakis spumosa*, parazitujúceho u potkanov a myší. Genetická štruktúra izolátu tejto nematódy, získanej z potkana hne-

Výskumná stáž, Würzburg, Nemecko

V období od mája do augusta 2013 som mala česť absolvovať výskumnú stáž na jednom z popredných pracovísk v oblasti výskumu biológie cestôdov na Inštitúte pre hygienu a mikrobiológiu vo Würzburgu. Würzburg je malebné bavorské mesto preťaté riekou Main s bohatou históriou. Napriek tomu, že v minulosti bolo počas druhej svetovej vojny takmer kompletne zničené (za 17 minút!),

dého (*Rattus norvegicus*) z prefektúry Kanagawa, udržiavanej niekoľko generácií na hostiteľskom pracovisku pasážovaním na myšiach, sa porovnávala s izolátom *Heterakis isolonche* z chrašťača okinawského (*Gallirallus okinawae*), endemickým vtákom japonského ostrova Okinawa, a s ďalšími zástupcami radu Ascaridida. Izoláty *H. spumosa* sa líšili od dvoch izolátov *H. isolonche* u 11.2 - 12.2% nukleotidových báz a v odvodenom dendrograme tvorili spoločnú podvetvu s druhom *Ascaridia galli* (parazit hydiny a divých vtákov) z nadčelade Heterakoidea. Japonsko je kultivovanou krajinou vážiacou si kultúrny

Trojposchodová budhistická pagoda z 15. storočia

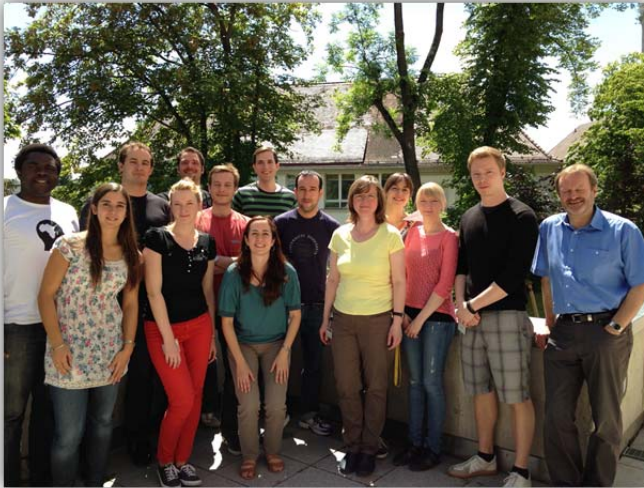
a duchovný odkaz svojich predkov, o čom svedčí mnoho zreštaurovaných budhistických chrámov, šintoistických svätýň, typických záhrad, skanzenov a zámkov, z ktorých mnohé sú zapísané v zozname Svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. V neposlednom rade sú tu aj dobré podmienky pre široko zameraný základný výskum, keď na financovanie vedy a výskumu štát ročne uvoľňuje 3,75% z HDP.

Viliam Šnábel

v súčasnosti nie je po tejto udalosti ani chýru ani slychu. Výborná reštaurátorská práca je o to úchvatnejšia, že bola vykonaná hlavne ženami! V duchu sily žien som teda aj ja nabrala odvahu byť na chvíľu súčasťou silne mužského kolektívu Prof. Dr. Klausa Brehma.

Prof. Dr. Brehm a jeho tím sa približne 15 rokov zaoberá štúdiom biológie cestóda - *Echinococcus multilocularis*, ktorý spôsobuje letálnu alveolárnu echinokokózu. Vedecký tím, ktorý spadá pod jeho laboratórium vyvinul technicky zložitú metodológiu *in vitro* kultivácie tohto parazita (viď

obr.). Vďaka takémuto systému, ktorý dokonale simuluje in vivo podmienky v rámci hostiteľa, sa otvorilo mnoho dverí rôznych oblastí výskumu. Vedecko-výskumný zámer Prof. Dr. Brehma zahŕňa štúdium molekulárnej a vývinovej biológie echinokoka, výskum nových chemoterapeutík, transgénu, imunomoduláciu, atď. Jeho tím pravidelne publikuje vedecké práce v karentovaných žurnáloch s vysokými impakt faktormi (tohto roku sa im podarilo prispieť aj do žurnálu *Nature*, PMID: 23485966).

Zľava zadný rad: Justin (Afrika), Andreas (Nemecko), Dirk (Nemecko), Raphael (Švajčiarsko), stredný rad: Uriel (Uruguay), Luis (Španielsko), Monika, Anna, Regina, Tim, Prof. Brehm (Nemecko), v predu: Serrana (Uruguay), Ja (Slovensko), Marcela (Brazília)

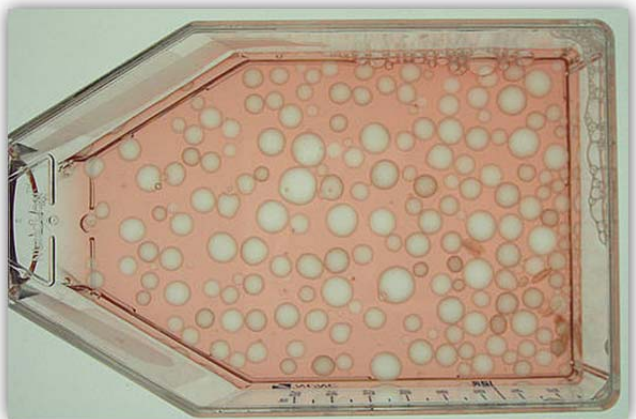
A čo bolo cieľom mojej stáže? Jednou z priorít bolo naučiť sa spomínanú technicky zložitú kultiváciu metacestóda (larválne štádium) echinokoka, spočívajúcu v kultivácii primárnych buniek, ktoré po určitom čase formujú agregáty a neskôr viditeľné plávajúce vezikuly (viď obr). Zároveň som do Würzburgu priniesla tetratyridie (larválne štádia) príbuzného cestóda - *Mesocestoides vogae*, s ktorým pracujeme na oddelení Experimentálnej farmakológie, PaÚ SAV pod vedením RNDr. Gabriely Hrkovej, DrSc. Tento cestód sa uplatňuje ako modelový organizmus pri štúdiu rôznych aspektov biológie cestódov. Ide o organizmus, ktorý je konvenčne udržateľný *in vitro* (na čo poukazuje jeho nezmenená životnosť po dlhom cestovaní a víkend strávenom v chladničke v Prahe).

Pohľad na mesto Würzburg (Bavorsko, Nemecko)

dukčnú schopnosť a, v prípade niektorých larválnych štádií, aj metastatický rast v rámci hostiteľa (zahrňajúc človeka), čo vedie k výraznej patológii. Najnebezpečnejšie infekcie sú spôsobené druhmi ako *E. multilocularis*, *E. granulosis* a *Taenia solium*. Napriek ich závažnosti je kontrola a liečba infekcií, ktoré spôsobujú značne limitovaná. Tieto organizmy sú totiž majstrami v úniku, resp. modulácii imunitnej odpovede. Dokážu prežiť dekady v hostiteľskom organizme bez toho, aby boli vypudené alebo zničené imunitným systémom. V súčasnosti je známe, že môžu mať dokonca prospešný vplyv na autoimunitné ochorenia a alergie. Súčasťou základného výskumu cestódov je snaha o pochopenie sofistikovaných imunomodulačných mechanizmov. Vďaka tomu sa môžu (i) identifikovať nové možnosti, ktoré prispievajú ku kontrole nimi spôsobených ochorení, (ii) identifikovať nové imunomodulačné stratégie schopné uplatnenia sa pri liečbe imuno-reaktívnych stavov a (iii) zlepšiť technológie transplantácie pomocou pochopenia funkcií nášho imunitného systému. Mojim hlavným zameraním dizertačnej práce je práve sledovanie imunomodulačného účinku produktov larválnych štádií cestódov. V rámci výskumného pobytu som sa teda zamerala na vplyv produktov mesocestoida na moduláciu funkcií dendritických buniek. Tieto bunky sú nevyhnutné v iniciácii imunitnej odpovede a je vysoko pravdepodobné, že si parazity vyvinuli mechanizmy, ktorými by prešli práve tieto významné piliere imunitného systému. Vo výkone experimentov bol mojou pravou rukou Dr. Justin Nono, ktorý sa v minulosti podieľal na podobnom výskume modulácie imunitnej odpovede echinokokom. Tieto štúdiá by neboli možné bez kooperácie s imunológmi. Naše kroky teda často viedli k susediacemu Inštitútu Imunobiológie a virológie, kde sme vykonávali experimenty v laboratóriách Prof. Manfreda Lutza, ktorý predstavuje popredného imunológa v oblasti výskumu tolerogénnych vlastností imunitného systému.

Úvod môjho pobytu bol sprevádzaný stresom, keďže som sa ocitla v prostredí na slovo vzatých odborníkov, ktorý denno-denne preverovali moje teoretické a praktické vedomosti. Aby som zapadla do takto vysoko konkurenčného prostredia musela som po hodinách strávených v laboratóriu sedieť nad knihami a odbornými článkami, aby som sa aspoň trochu šuchla ich chvosta. Mojou najsilnejšou pohonnou hmotou bola motivácia a časová limitácia pobytu. Keďže som si uvedomovala vysokú odbornú úroveň kolegov a PhD študentov a moderné vybavenie laboratórií, kde sa fantázii medze nekladú, vedela som, že je potrebné z takejto stáže vyťažiť maximum. Ľahšie sa pracuje v podmienkach kde je vysoko vzdelaný technický

Axenická *in vitro* kultivácia vezikúl metacestóda *Echinococcus multilocularis*

Prečo nás zaujímajú cestódy (pásomnice) a ich larválne štádia? Tieto unikátne organizmy vykazujú enormnú repro-

Záver PhD obhajoby – typická „dekorácia“ končiaceho študenta (Justin Nono, Afrika), v pozadí Prof. Manfred Lutz, diplom odovzdáva Prof. Klaus Brehm

personál a kde sa pri akomkoľvek novom nápadе nemusíte obávať, že nemáte chemikálie potrebné na prácu (objednané chemikálie dorazia maximálne do jedného týždňa), a že si musíte kúpiť sterilné rukavice za vlastné peniaze. Pripomínam, že Nemecko predstavuje krajinu taktiež známu vysokými byrokratickými požiadavkami. Inými príjemnými prekvapeniami, ktoré umožnili rýchly experimentálny proces bola možnosť používať všetky laboratória (ktoré patrili iným vedeckým skupinám) spolu s príslušnými prístrojmi bez obmedzení, bez zbytočných otázok a odpovedí. Experimenty boli niekedy dlhotrvajúce a v labáku sme strávil deň aj noc. Svet však na chvíľu prestal existovať, keď sa po čase driny črtali veľa-vravne a významné výsledky. V priebehu dvoch mesiacov sme zistili, že faktory, ktoré produkuje *Mesocestoides* výrazne ovplyvňujú funkcie dendritických buniek. Sekréty produkované týmto parazitom ich dokonca vedeli preprogramovať tak, že následne nevedeli zvládnuť odpoveď na pro-inflamačné agensy (pr. Endotoxín/LPS), čo bolo dokázané najmä v prípade ovplyvnenej produkcie pro-zápalového cytokínu IL12p70. V súvislosti s imunomoduláciou dendritických buniek týmto parazitom nebola doposiaľ publikovaná podobná štúdia. Výzvou pre imuno-parazitológov je identifikovanie a purifikovanie molekuly, ktorá zohráva úlohu v modulácii imunitnej odpovede hostiteľa. Veľkou výhodou *Mesocesto-*

ida je, že produkuje sekrety aj v médiu bez pridania séra, čím je uľahčená cesta v hľadaní aktívnych molekúl. Oproti tomu *echinokokus* neprežije dlhodobe v médiu bez séra resp. produkcia imunomodulačných látok je potlačená. *Mesocestoides* teda ponúka alternatívu, ktorá môže byť využitá pri snahe o identifikáciu takýchto imunomodulačných molekúl a ich následné využitie v širokom spektre odvetví (imunoterapia). Keďže ide o príbuzné druhy, a vo všeobecnosti je známa vysoká konzervácia expresie molekúl v rámci skupiny plochých červov („flatworms“ – trematódy a cestódy), praktická hodnota takéhoto modelu je veľmi vysoká. Poznatky o imunomodulačných látkach a mechanizmy ich účinku sú v prípade cestódov značne strohé v porovnaní s ostatnými skupinami helmintov (nematódy, trematódy).

Pobyt v Nemecku bol pre mňa veľmi významný z hľadiska zvládnutia metodológie – flow-cytometrie (FACS Calibur, LSR II), technicky náročnej izolácie a následnej manipulácie s bunkami imunitného systému a metódy proteomiky. V neposlednom rade mi pobyt vďaka stimulujúcemu prostrediu priniesol obrovský benefit pre môj kariérny rozvoj (diskusia s odborníkmi z brandže, účasť na prednáškach so svetovo uznávanými vedcami, odborné semináre v rámci problematiky – niekoľko krát do týždňa, prezentácia dosiahnutých výsledkov pred širokou odbornou verejnosťou v cudzom jazyku,...).

Vrelo odporúčam PhD študentom a PostDokom využiť šancu dostať sa do zahraničia a naučiť sa niečo nové a samozrejme nezabudnúť to „nové“ priniesť domov aj na vzdory výsmechu z Vašej naivity.

Ja v labáku - revolution

Týmto by som sa chcela poďakovať Národnému štipendijnému fondu SR a Nadácii SPP hlavička, ktorý financovali tento pobyt. Zároveň sa chcem poďakovať mojej školiteľke RNDr. Gabriele Hrkovej, DrSc., ktorá oslovila Prof. Dr. Brehma.

Keep optimism, mind and eyes open!

Mili Vendeľová

Za lososmi na Aljašku

Aljaška vždy patrila medzi miesta na svete, ktoré ma veľmi lákali precestovať. Preto, keď prišla ponuka od kolegu Dr. Romana Kuchtu, z Biologického centra, Parazitologického ústavu AV ČR v Českých Budějoviach, aby som sa pridal k výskumu pásomníc u lososov na Aljaške, ani sekundu som neváhal a v rámci 4 mesačného (apríl - júl 2013) pobytu v Severnej Amerike, cez Fulbrightov program pre výskum a prednášanie, som sa zúčastnil aj ichtyoparazitologickej expedície na Aljaške.

Lososy tvoria dôležitý potravinový článok v jedálnom lístku mnohých zvierat na Aljaške, a vlastne nielen zvierat ale aj ľudí. Ľudia a hlavne turisti sa na pravidelné letné ťahy lososov na neresiská v miestnych riekach veľmi tešia. Lov týchto chutných (aj na základe vlastných skúseností) a veľkých rýb s jemným červeným mäsom je takmer národným športom. Celkovo je na Aljaške 5 druhov pacifických lososov. Losos kráľovský (*Oncorhynchus tshawytscha* - známy aj ako King salmon, Chinook, Tshawytscha), je najväčším druhom zo všetkých lososov. Losos psí (*Oncorhynchus keta* - Chum salmon, Dog, Keta) je druhým

najväčším pacifickým lososom, ktorý sa vyznačuje rôznofarebným pruhovaným sfarbením. Losos červený (*Oncorhynchus nerka* - Red salmon, Sockeye, Nerka) v období neresu vchádza do riek v obrovských húfoch (v niektorých riekach aj niekoľko sto tisíc za deň) a je veľmi populárnou rybou pre športový rybolov. Losos ružový (*Oncorhynchus gorbuscha* - Pink salmon, Gorbusha, Hrbáč) je najmenším

druhom z lososov, podľa hrbu, ktorý sa mu tvorí vo vysokom štádiu neresu, si vyslúžil aj groteskný prívlastok „hrbáč“. Losos strieborný (*Oncorhynchus kisutch* - Silver salmon, Coho, Kisutch) počas neresu vstupuje do riek ako posledný z lososov a je veľmi cenenou a obľúbenou rybou športových rybárov.

Hlavným cieľom našej expedície bol zber biologického materiálu, v rámci projektu „From fish to man and from

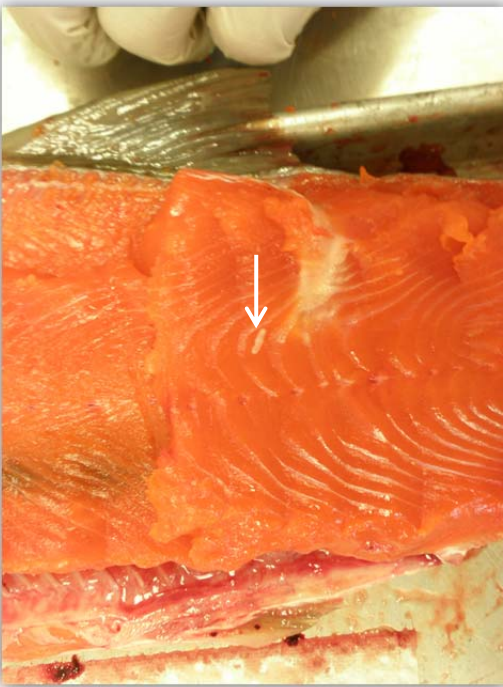

water to earth: evolutionary history of tapeworms parasitizing tetrapodes (Cestoda: Diphyllbothriidea)“, projekt financovaný grantovou agentúrou GA ČR. Počas tohto výskumu sme sa zameriavali hlavne na larvy pásomníc z rodu *Diphyllbothrium*, parazitujúcich v svalovine ekonomicky významných druhoch lososovitých rýb.

Najznámejší druh rodu *Diphyllbothrium*, škárovec široký (*Diphyllbothrium latum*), sa považuje za najdlhšiu pásomnicu človeka (môže dosiahnuť dĺžku až 20 cm). Okrem človeka môže nakaziť aj psov, mačky, medvede a iné zvieratá konzumujúce surové ryby. Vývojový cyklus škárovcu je zložitý, potrebuje až dvoch medzihostiteľov. Prvým sú vodné kôrovce, do ktorých aktívne prenikajú larvy z vajčiek odchádzajúce z organizmu definitívneho hostiteľa. Druhým medzihostiteľom sú ryby, ktoré prehltnú nakazené vodné

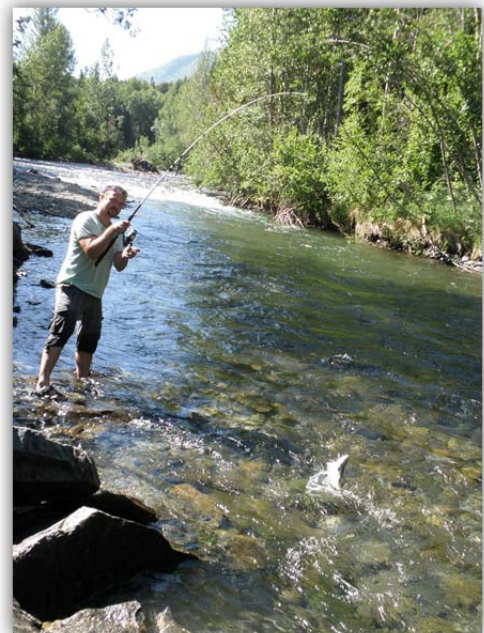

kôrovce, pričom larva prenikne cez črevo ryby do jej svalstva a vnútorných orgánov. Táto larva je pomerne veľká (1 – 2 cm, vid. fotka), a je infekčná pre definitívnych hostiteľov (človek, mäsožravce), ktorí sa nakazia po konzumácii surového alebo nedostatočne tepelne upraveného rybieho mäsa.

Prvá časť expedície sa uskutočnila priamo v meste Anchorage, ktoré leží na juhu Aljašky medzi ramenami Cookovho zálivu. Je najväčším mestom (hlavným mestom Aljašky je Juneau) a zároveň najväčším dopravným, ekonomickým a komunikačným centrom v štáte. V spolupráci s Alaska Department of Fish and Game, Fish Pathology Laboratory, ale predovšetkým s pomocou miestneho parazitológa Dr. Fergusona, sme sa dostali k prvým lososom zo známeho

ostrova Kodiak. Aj keď prevalencia výskytu lariev v svalovine rýb je nízka, šťastie nám doprialo a podarilo sa nám získať unikátny materiál, larvy pásomnic *Diphyllbothrium ursi* so svaloviny lososov červených. Počas pobytu v meste Anchorage sme navštívili Univerzitu – University of Alaska, Department of Biology and Wildlife, kde na počesť našej návštevy zorganizovali seminár na ktorom sme prezentovali výsledky súčasného výskumu pásomnic (Cestoda) na svete. Táto návšteva bola využitá aj na rokovanie o budúcej spolupráci zahraničných ústavov.

V ďalšej časti expedície sme navštívili viaceré lokality ako jazerá Crescent, Campbell, Westchester, University Lake, De Long a rieky Resurrection, Kasilof, Ship, Susitna v povodí svetoznámej rybárskej rieky Kenai. Lososy sme lovíli predovšetkým udicami na prívlač, alebo muškárením. Lososy počas neresu veľa krát odmietajú prijímať potravu, ale ako dravce sú stále pri chuti a ani sladká voda nemení ich útočnosť. Na lov sme používali hlavne umelé nástrahy, mušky rôznych farieb a rôzne rotačky. Ryby boli vyšetované neúplnou parazitologickou pitvou (vyšetrovali sa iba vnútorné orgány) priamo v teréne alebo v hotelovej izbe. Počas pobytu sme vyšetřili 96 rýb. Po otvorení telovej dutiny boli vnútorné orgány vypreparované a preskúmané, zvláštna pozornosť bola venovaná svalovine kde sme predpokladali výskyt migrujúcich lariev pásomnic. Získali sme vzácny parazitologický materiál, predovšetkým larvy pásomnic rodu *Diphyllbothrium* (*D. nihonkaiense*, *D. dendriticum*, *D. ursi*), ale aj ďalšie helminty patriace do skupín Acanthocephala, Cestoda, Nematoda a Trematoda. Získaný parazitologický materiál bol ihneď spracovaný a fixovaný na taxonomické a molekulárne štúdium a bude predmetom ďalšieho vedeckého záujmu pracovníkov Parazitologického ústavu v Českých Budějoviciach a v Košiciach.

Aljaška je vysnívaným miestom všetkých dobrodruhov a milovníkov prírody, všetkých nás, ktorý sme už od detstva čítali príbehy statočných zlatokopov, zálesákov a lovcov. Aljaška dodnes poskytuje návštevníkom opravdivú divočinu so všetkým, čo k nej patrí vrátane PARAZITOV ☺!

Mikuláš Oros

VÝZNAMNÉ OCENENIA SLOVENSKÝCH PARAZITOLÓGOV V ROKU 2013

Parazitologický ústav SAV

Plaketa Primátora mesta Košice

Oceňovateľ: primátor mesta Košice Richard Raši

Opis: Plaketa Primátora mesta Košice bola udelená Parazitologickému ústavu SAV pri príležitosti 60. výročia založenia

Dubinský Pavol

Plaketa pri príležitosti 60. výročia založenia SAV

Oceňovateľ: Predseda SAV

Dubinský Pavol

Cena ministra školstva, vedy, výskumu a športu za rok 2013 v kategórii: Celoživotné zásluhy v oblasti vedy a techniky

Oceňovateľ: Minister školstva, vedy, výskumu a športu SR

Peťko Branislav

Medaila SAV za podporu vedy

Oceňovateľ: Vedecká rada SAV

Opis: Ocenenie za významnú vedecko-výskumnú činnosť, pedagogickú, organizačnú a manažérsku prácu a popularizáciu a propagáciu výskumu a vedy na Slovensku.

Miklisová Dana

Prémia za výnimočný vedecký ohlas na jedno dielo v r. 2013 v kategórii prírodné a lekárske vedy, III. miesto

Oceňovateľ: Literárny fond

Opis: Ocenená publikácia: Randolph S., Miklisová D., Lysý J., Rogers D., Labuda M.: Incidence from coincidence: patterns of tick infestations on rodents facilitate transmission of tickborne encephalitis virus, Parasitology, Volume 118, Pages 177-186

Hanzelová Vladimíra

Prémia Literárneho fondu v kategórii biologické a lekárske vedy

Oceňovateľ: Literárny fond

Opis: Ako spoluautorka získala Dr. Hanzelová Prémium LF za dielo Ján Krištofík, Štefan Danko a kolektív: Cicavce Slovenska, rozšírenie, bionómia a ochrana VEDA, vydavateľstvo SAV, 2012

Mošanský Ladislav

Prémia Literárneho fondu v kategórii biologické a lekárske vedy

Oceňovateľ: Literárny fond

Opis: Ako spoluautor získal Dr. Mošanský Prémium LF za dielo Ján Krištofík, Štefan Danko a kolektív: Cicavce Slovenska, rozšírenie, bionómia a ochrana VEDA, vydavateľstvo SAV, 2012

Stanko Michal

Prémia Literárneho fondu v kategórii biologické a lekárske vedy

Oceňovateľ: Literárny fond

Opis: Ako spoluautor získal Dr. Stanko Prémium LF za dielo Ján Krištofík, Štefan Danko a kolektív: Cicavce Slovenska, rozšírenie, bionómia a ochrana VEDA, vydavateľstvo SAV, 2012

Špakulová Marta

Prémia Literárneho fondu v kategórii biologické a lekárske vedy

Oceňovateľ: Literárny fond

Opis: Ako spoluautorka získala Dr. Špakulová Prémium LF za dielo Ján Krištofík, Štefan Danko a kolektív: Cicavce Slovenska, rozšírenie, bionómia a ochrana VEDA, vydavateľstvo SAV, 2012

Majláthová Viktória

Young Researcher Award

Oceňovateľ: Višegrad Group Academies V4

Opis: Ocenenie mladého výskumníka v oblasti poľnohospodárskych vied, udelené organizáciou V4 Academies

 Papajová Ingrid a Peťko Branislav
Zlatá INCHEBA
 Oceňovateľ: Slovmedica, 13 ročník výstavy

 Iglódyová Adriana
2. miesto v súťaži doktorandov
 Oceňovateľ: Konferencia III. Labudove dni, 24.-25.4.2013

 Vendeľová Emília
Cena v Súťaži o najlepšiu prácu doktoranda
 Oceňovateľ: VIII. seminár doktorandov venovaná pamiatke akademika Kolomana Boďu

Všetkým oceneným srdečne blahoželáme!

Zuzana Vasilková

JUBILUJÚCI ČLENOVIA SPS PRI SAV V ROKU 2013

 85 rokov
 Prof. MVDr. Jozef Kočiš, CSc.

 75 rokov
 Doc. RNDr. Renáta Holková, CSc.

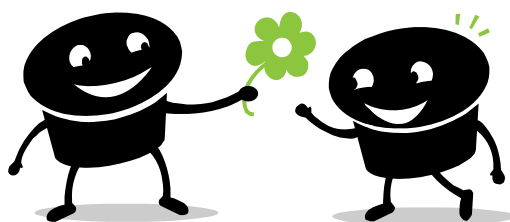
 65 rokov
 RNDr. Elena Kocianová, DrSc.

 60 rokov
 Doc. MVDr. Mária Goldová, PhD.
 Doc. MVDr. Branislav Peťko, DrSc.

 50 rokov
 MVDr. Miriam Pinčáková

Eva Nováková

Blahoželáme!

K významnému životnému jubileu RNDr. Eleny Kocianovej, DrSc.

RNDr. Elena Kocianová, DrSc. sa narodila dňa 22.7.1948 v Brezovej p. Bradlom, okr. Myjava. Povinnú školskú dochádzku i strednú všeobecno-vzdelávaciu školu absolvovala v Bratislave. V rokoch 1966 nastúpila na štúdium v odbore biológia na Prírodovedeckej fakulte UK Bratislava, ktoré úspešne ukončila v roku 1971 na Katedre systematickej a ekologickej zoológie. Jej prvým pracoviskom bola Zoológická záhrada v Bratislave, kde pracovala dva mesiace. Po tejto krátkej dobe sa vrátila na Prírodovedeckú fakultu UK ako asistentka, neskôr ako interná ašpirantka tu pôsobila do roku 1980. Na tejto fakulte po úspešnej ohajobe rigorózneho práce na tému „Akarofauna drobných zemných cicavcov zo Západných Tatier – Roháčov“ získala v r. 1979 titul doktor prírodných vied (RNDr.). V roku 1980 nastupuje na Virologický ústav SAV v Bratislave, kde pracuje doteraz a v súčasnosti pôsobí ako vedúci vedecký pracovník. Kandidátsku prácu na tému: „Niektoré poznatky o biológii roztoča *Laelaps hildae*“ začala na Katedre systematickej a ekologickej zoológie, kde bol jej školiteľom prof. M. Mrciak. Po jeho náhlym úmrtí v r. 1975 ho nahradil akademik B. Rosický z Parazitologického ústavu ČSAV v Prahe, kde aj pod jeho vedením prácu v r. 1981 obhájila. Bohatú vedeckú kariéru završila v roku 2009 úspešnou obhajobou doktorskej práce: „Kliešte a kliešťami prenášané mikroorganizmy, ich detekcia a výskyt v prírodných podmienkach strednej Európy“, za čo jej bol následne vedeckou radou SAV udelený titul Doctor Sciences (DrSc).

Dr. Kocianová sa vo svojej kariére spočiatku venovala štúdiu potravy roztoča *Laelaps hildae* ako aj spoločenským ektoparazitickým roztočom drobných cicavcov najmä v horských podmienkach a neskôr, už na VÚ SAV štúdiu ekológie rickettsií a iných kliešťami prenášaných nákaz, ich vektorom a rezervoárom v prírodných a laboratórnych podmienkach. Práve odhaľovanie prírodných ohnísk kliešťami prenášaných nákaz (rickettsiózy, borelióza) ako aj Q horúčky bolo významnou náplňou nielen domácich ale aj medzinárodných (Čechy, Maďarsko, Poľsko, Nemecko, Rakúsko, Rusko, Uzbekistan) spoločných projektov (VEGA, APVT, ŠPVV), ktoré jubilantka viedla alebo na nich participovala. V súčasnosti je vedúcou projektu VEGA (2/0142/10): Význam ektoparazitických článkonožcov (roztočov a kliešťov) v cirkulácii intracelulárnych proteobaktérií (rickettsie, anaplasmy, Francisella tularensis) v prírodných ohnískach nákaz, a spoluriešiteľkou medzinárodného projektu FP7 - EDENext: Biology and control of vector-borne infections in Europe. (2011-2014).

Doc. MVDr. Branislav Peťko, DrSc. - 60-ročný

Branislav Peťko sa narodil 12. apríla 1953 v Sobotišti, v rodine vojaka z povolania a učiteľky, čo predurčilo anabázu jeho putovania po Slovensku. Do 10 rokov veku vyrastal v Kamenici nad Cirochou, kde v krajine pod Vihorlatom, pod vplyvom otca lesníka, získal vzťah k prírode. Rieka Cirocha v ňom prebudila rybársku vášeň. V piatej triede základnej školy sa rodina presťahovala do Kežmarku, kde v r. 1968 dokončil základnú školu a v r. 1971 zmaturoval na vtedajšej Strednej všeobecno-vzdelávacej škole. Kežmarok sformoval jeho lásku k Tatrám a horám všeobecne, rieka Poprad utužila rybársku vášeň. Podľa želania

Svoje bohaté vedecké skúsenosti a poznatky z oblasti ekológie, parazitológie a mikrobiológie publikovala vo viac ako 120 prácach, ktoré boli uverejnené v domácich a zahraničných periodikách a zborníkoch a tiež ako kapitoly v knihách, z toho 62 v karentovaných impaktovaných časopisoch. Uverejnila vyše 100 príspevkov z domácich a zahraničných vedeckých a odborných konferencií, na väčšine ktorých sa aktívne zúčastnila, často s pozvanými prednáškami. Publikované práce boli citované najmenej 495 krát, z toho vyše 170 v zahraničných karentovaných periodikách. Dr. Kocianová je iniciátorkou a aj organizátorkou vedeckých konferencií – Labudove dni, ktoré sa doteraz uskutočnili v r. 2009, 2011 a 2013 na VÚ SAV v Bratislave. Zároveň bola aj co-editorom zborníkov vydaných z konferenčných príspevkov.

Dr. Kocianová je činná aj v pedagogickej oblasti, prednáša predmet Akarológie pre študentov PríF UK magisterského a doktorandského štúdia (od školského roku 1993/94 – doteraz). Na PríF UK bola a je školiteľkou viacerých doktorandov a diplomantov v odbore mikrobiológia a zoológie. Od r. 2009 je členkou Odborovej komisie na PríF UK pre doktorandské štúdium v odbore Mikrobiológia, zároveň je aj garantom tohto doktorandského štúdia na VÚ SAV. Od r. 2010 je členkou celoštátnej Komisie pre udeľovanie vedeckej hodnosti DrSc, odbor parazitológia. V rokoch 1999 – 2004 bola členkou Komisie VEGA pre biologické a ekologické vedy. Podieľala sa na viacerých popularizačných reláciách o prírode v Slovenskom rozhlase, je spoluautorkou knihy pre mládež Haló tu je príroda, a tiež niekoľko rokov pôsobila ako organizátorka súťaží „Poznaj a chráň prírodu“ pre základné a stredné školy v Bratislave.

Za jej významný vedecký prínos v odbore parazitológia jej bola Slovenskou parazitologickou spoločnosťou pri SAV v r. 2008 udelená Hovorkova medaila a za dlhoročnú vedeckú prácu v oblasti výskumu rickettsií v roku 2009 Prowazkova medaila. Dr. Kocianová je dlhoročnou členkou Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV a od roku 2005 doteraz členkou jej výboru. Jubilantka je vydatá, má dve dcéry a teší sa z troch vnukov.

Vážená pani doktorka, milá Elenka. Pri príležitosti Tvojho významného jubilea prijmi úprimné blahoželanie a pranie pevného zdravia, šťastia úspechov a pohody do ďalších rokov rodinného i pracovného života.

Ad multos annos

František Ondriska

otca mal byť lesníkom. No jeho láska k prírode, najmä k vtákom a zvieratám smerovala jeho záujmy na prírodovedné vedy a pri konečnom rozhodovaní o budúcom povolání vyhrala Vysoká škola veterinárska v Košiciach. Vzťah k parazitológii sa u jubilanta formoval už počas vysokej školy. Po skúške z parazitológie mu akademik Hovorka aj ako riaditeľ Helminologického ústavu SAV ponúkol miesto pomocnej vedeckej sily na ústave, neskôr, po ukončení školy v marci 1977 aj študijný pobyt a vedeckú prípravu. O pol roka narukoval ako vojenský veterinárny lekár do Malaciek, kde ho „zverbovali“ na 10 rokov na oddelenie mikrobiológie do Vojenského veterinárneho ústavu, ktorý sa práve sťahoval z Prahy do Košíc. Bolo to ťažké rozhodovanie, no ponúkaný vojenský byt pre čerstvého

manžela a budúceho otca rozhodol. Myslel si, že parazitológii je koniec, no nebolo to tak. Na návrh akademika Hovorku sa na vojenskom ústave v r. 1981 vytvorilo oddelenie životného prostredia, kde sa mali študovať kliešte ako vektory prírodne ohniskových nákaz vo vojenských výcvikových priestoroch. A tak sa začala skutočná cesta jubilanta k parazitológii.

V r. 1982 opätovne nastúpil na vedeckú prípravu na Helmintologický ústav v odbore invázne choroby, kde jeho školiteľom bol docent Jurášek z VŠV, neskôr, počas pobytu školiteľa v Afrike túto úlohu prevzal akademik Hovorka. Témou kandidátskej práce bola bionómia a ekológia kliešťa *Ixodes trianguliceps* na Slovensku, ktorú obhájil v r. 1988. Získal pre Slovensko a karpatskú oblasť strednej Európy rad významných poznatkov o ekológii kliešťa myšieho, o ekologickom vzťahu s klieštom obyčajným, s poukázaním na potenciálny epidemiologický význam prekryvania sa ekologických ník týchto kliešťov. Počas jeho vojenského pôsobenia sa v rokoch 1981-1985 podieľal na riešení výskumných úloh zameraných na ochranu životného prostredia vojsk pred zoonózami. Po 10 rokoch vojenského záväzku sa 1. apríla 1989 vracia na návrh profesora Dubinského na Helmintologický ústav. Bol zaradený do riešenia výskumnej úlohy v oblasti pasienkových helmintóz oviec. Po novembri 1989 došlo k organizačným zmenám na ústave a k orientácii výskumu aj na iné skupiny parazitov ako helminty. Už v roku 1991 navrhuje vytvorenie oddelenia prírodne ohniskových nákaz a ako spoluriešiteľ projektu „Symbionty Veľkých Košíc“ zamerané na kliešte ako prenášače pôvodcu lymskej boreliózy, nového ochorenia ľudí i zvierat vo svete. Praktické skúsenosti získal počas pobytov na Ústave tropickej medicíny a parazitológie (1992) a Národnom referenčnom laboratóriu Bavarska pre lymskú boreliózu na Mníchovskej univerzite v Nemecku (1994), kde izoloval vyše 30 kmeňov borélií z kliešťov Slovenska, ktoré sa stali podkladom pre rozsiahle epizootologické štúdie.

Spolu s Dr. Štefančíkovou a prvou svojou doktorandkou Dr. Tresovou vytvoril oddelenie prírodne ohniskových nákaz, ktoré sa stalo súčasťou ústavu už s novým názvom „Parazitologický“. Bolo zamerané na komplexný výskum lymskej boreliózy, jej ekológie, epidemiológie, epizootológie, diagnostiky ochorenia u zvierat a detekciu pôvodcov v kliešťoch a hostiteľoch na Slovensku, v koincidencii s ďalšími vybranými zoonózami, najmä leptospirózou, chlamydiózou a neskôr aj babeziózou a anaplazmózou.

Výskumy svojho oddelenia jubilant zamerané na strednú Európu. Postupne zapájal do riešiteľského kolektívu ďalších doktorandov, ktorí využívali nové metódy výskumu, najmä z oblasti imunochémie (zavedenie monoklonových protilátok) a molekulevej biológie. Títo doktorandi sa stali súčasťou jeho školy komplexného výskumu kliešťov a kliešťami prenášaných nákaz. Doposiaľ vychoval 13 doktorandov a viedol vyše 30 diplomových, bakalárskych a iných študentských prác. V roku 2006 bol na UVL habilitovaný za docenta a v roku 2011 získal titul Doktor biologických vied (DrSc.).

Medzi najvýznamnejšie výsledky doc. Peťka a jeho školy patrí prvý nález novej borélie zo skupiny pôvodcov lymskej boreliózy *Borrelia spielmanii* v kliešťovi obyčajnom, zistenie ekologického cyklu *Borrelia lusitaniae* za účasti jašterice zelenej (*Lacerta viridis*). Využitím nových diagnostických metód vo veterinárnej medicíne zistili relatívne vysokú premorenosť boréliami a anaplazmami aj u hospodárskych a domových zvierat (kone, ovce, hovädzí dobytok, psy) i poľovných zvierat (daniel, srnec, muflón). Opísali klinický

Ocenenie pri príležitosti životného jubilea doc. Petkovi odovzdáva podpredseda SAV pre II. OV doc. Ing. Alber Breier, DrSc. (Zdroj: II. oddelenie vied SAV)

obraz lymskej boreliózy u domácich zvierat, ale aj prvú akútnu infekciu granulocytárnou anaplazmózou u človeka na Slovensku. Tieto nálezy predstavujú vôbec prvú zmienku o výskyte daných druhov na Slovensku. Opísali enzootický výskyt babeziózy (krvomočenia) psov na východnom Slovensku, ktorá doposiaľ bola považovaná za importovanú nákazu zo Stredomorja a potvrdili jej pôvodcu *Babesia canis canis* a jej špecifického prenášača na Slovensku pijaka lužného *Dermacentor reticulatus*, čo poukázalo na riziko ochorenia zvierat i ľudí týmito novo sa objavujúcimi zoonózami aj na našom území.

Publikačná činnosť nášho dnešného jubilanta a jeho školy zahŕňa 40 pôvodných vedeckých prác v karentovaných periodikách, vyše 50 prác v recenzovaných zborníkoch a vyše 180 príspevkov na konferenciách. Citačný ohlas jeho prác v databáze WOS je vyše 280.

Pozoruhodné sú jeho aktivity v popularizácii výsledkov, najmä početné vystúpenia v televízii, rozhlase i v printových médiách, za ktoré v r. 2008 a 2011 získal Cenu SAV za popularizáciu vedy. Jubilant sa už 10 rokov významne podieľa na organizovaní koncertov SAV v Košiciach. V roku 2008 mu bola udelená Cena primátora mesta Košice za dlhoročnú prácu v oblasti vedy a vzdelávania.

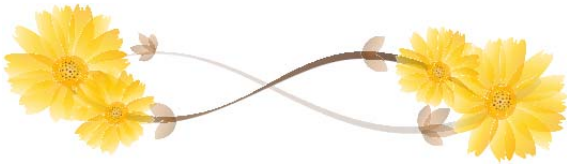
Jubilant pôsobil v rôznych vedecko-organizačných funkciách. Počas pôsobenia v ČSLA bol členom rady kľúčového smeru základného výskumu ČSAV (1982-1988). Bol členom Predsedníctva SAV (1999-2007), v rámci ktorého pôsobil v medzinárodných paneloch NATO, 5. RP EU, European Science Foundation. Bol členom komisií ministerstiev, predsedom komisie SAV pre životné prostredie a komisie pre popularizáciu a médiá, členom komisie VEGA a ďalších. Je členom Vedeckého kolégia pre biologické a ekologické vedy, členom medzinárodnej redakčnej rady významného vedeckého časopisu v Poľsku. Od r. 2007 je riaditeľom Parazitologického ústavu SAV.

Nemôžeme vyčíslit obetavosť, angažovanosť, nezištnosť, voľný čas venovaný práci a pracovným povinnostiam. Všetci tí, ktorí poznáte jubilanta, budete so mnou súhlasiť, že je to aktívny, pracovitý a nezištný človek, ktorý poradí, pomôže a nikdy nenechá svojich kolegov a priateľov bez pomoci aj na úkor svojho voľného času a osobných záľub.

V mene pracovníkov Parazitologického ústavu SAV Ti ďakujem za aktívnu prácu pre osov nášho pracoviska. Myslím, že hovorím za všetkých nás, ak Ti pri Tvojom dnešnom životnom jubileu zaželám do ďalších rokov ešte veľa zdravia, šťastia, pohody, mnoho životného i pracovného elánu v kruhu kolegov, priateľov a rodiny.

Životné jubileum**doc. MVDr. Márie Goldovej, PhD.**

Milá naša Majka,
dovoľ, aby som Ti v mene celej rodiny slovenských parazitológov venovala slúbených 6 riadkov k Tvojmu jubileu a zároveň menovaniu za profesorku. Narodila si sa, žila si a žiješ hodnotný život v rodine, v ktorej si vychovala dve šikovné dcéry, ale aj profesionálny, s nespočetným zástupom študentov a vedeckovýskumných výstupov. S energiou sebe vlastnou pokračuješ v nastúpenom didaktickom a vedeckom trende, ale hlavne neprestávaš byť človekom, ktorý je vždy láskavý, ochotný pomôcť, poradiť a potešiť. Zostaň taká v plnom zdraví ešte veľa dní!

*Keby Ti každý dal 60 bozkov,
asi to nezvládneš a padneš pod stôl.
To radšej túto zdravicu,
po nej padneš len pod lavicu:
Ako ten čas rýchlo letí!
Všedných dní rad, občas sviatky...
Nepozeraj, Majka, spiatky,
teš sa z krásnej šesťdesiatky.
Život letí ako šíp,
preto prijmi tento tip:
Bud': Milá a zlatá. Pravá dáma.
Dobrá manželka, skvelá mama.
Milovníčka psov od kosti,
vždy plná ženskej hravosti,
čo zvláda všetky starosti
a v pravej dámskej noblese
behá na lyžiach po lese.*

Milá naša jubilantka, objím s úsmevom svet!
Starnutie sa tým zaklína!

Zuzana Hurníková

KALENDÁR BUDÚCICH VEDECKÝCH PARAZITOLOGICKÝCH PODUJATÍ

- International Symposium on Echinococcosis**
 - 27. – 29. marec 2014, Besançon, Francúzsko
<http://imes2014.scientific-event.com>
- 21. Helmintologické dny**
 - 5. – 9. máj 2014, Stráž nad Nežárkou - Dvorce, Česká republika
- V4 Parasitological Meeting**
 - 25. – 30. mája 2014, Stará Lesná, Slovensko
 - <https://www.saske.sk/pau/parav4.html>
- 4th European Dirofilaria and Angiostrongylus Days (FEDAD)**
 - 2. – 4. júl 2014, Budapešť, Maďarsko
 - <http://edis.usal.es/Meetings.html>
- XIII International Congress of Parasitology**
 - – 15. augusta 2014, Mexico City, Mexiko
 - www.icopa2014.com
- Infekčné a parazitárne choroby zvierat. V. medzinárodná konferencia**
 - 4. – 5. september 2014, UVLF Košice, Slovensko
 - <http://www.uvm.sk>
- 11th International Coccidiosis Conference.**
 - 26. -29. september 2014, Drážďany, Nemecko
 - <http://www.icc2014.de/>
- 14th International Conference on Trichinellosis**
 - 14. – 18. september 2015, Berlín, Nemecko
 - <http://www.trichinellosis.org>
- Echinococcus 2014 (ESCCAP)**
 - 8. – 9. október 2014, Vilnius, Litva
 - www.esccapevents.org

VÝZVA NA PODÁVANIE NÁVRHOV NA CENU SPS PRI SAV ZA NAJLEPŠIU VEDECKÚ PRÁCU MLADÝCH PARAZITOLÓGOV ZA ROK 2013

Milí mladí parazitológovia,

dávame vám do pozornosti súťaž o „Cenu SPS pri SAV pre mladého vedeckého pracovníka“.

Podrobnosti súťaže:

Kto sa môže prihlásiť?

- Mladá vedecká pracovníčka/ mladý vedecký pracovník do 35 rokov, ktorý prihlási do súťaže PRVOAUTORSKÝ vedecký príspevok s parazitologickou tematikou uverejnený v roku 2013.

Kam príspevok poslať?

- PDF príspevku prihláseného do súťaže prosíme poslať spolu s krátkym odporúčením školiteľa/vedúceho na adresu sps@saske.sk

Do kedy sa môžete prihlásiť?

- Termín uzávierky súťaže je 31. marec 2014.

Kedy budú víťazi vyhlásení?

- Na schôdzi výboru SPS dňa 27.5.2014 o 18.00 v Kongresovom centre Academia, Stará Lesná, Vysoké Tatry.

Ivica Hromadová

„WE HUMANS ARE THE GREATEST OF EARTH'S PARASITES“
MARTIN H. FISCHER

Vydala:

Slovenská parazitologická spoločnosť pri SAV

Hlinkova 3

040 01 Košice

Tel: 055 63 344 55; Fax: 055 63 314 14

E-mail: sps@saske.sk

Web: www.saske.sk/pau/sps.html

Autori obrázkov na titulnej strane - pracovníci PaÚ SAV